

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:117

Torsdagen den 7 maj

Kl. 12.00–16.09

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 16 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Louise Meijer* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 7 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Lars-Ingvar Ljungman* (M).

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:443

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:443 Social dumpning mellan kommuner
av *Peder Björk* (S)

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 maj 2026

Finansdepartementet

Erik Slottnér (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:463

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:463 Effekter för Östergötland av ändrad sträckning av Ostlänken
av *Eva Lindh* (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 17 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 6 maj 2026

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:248 och 249 till utrikesutskottet

§ 5 Slopas matkrav för serveringstillstånd

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU33

Slopas matkrav för serveringstillstånd (prop.
2025(26:221)

föredrogs.

Anf. 1 *CHRISTIAN CARLSSON* (KD):

Fru talman! Sverige ska ha levande städer och ett företagsklimat i världsklass. Vi ska ha ett restaurang- och nöjesliv som får vår fantastiska huvudstad Stockholm och alla andra städer runt om i Sverige att vibrera.

Våra företagare i krog- och restaurangbranschen för människor samman, skapar mötesplatser och minnen för livet för familj och vänner. De är dessutom viktiga bärare av svensk mat- och dryckeskultur, och deras restauranger, barer och nöjesverksamhet är en förutsättning för att vi ska stärka vårt lands konkurrenskraft som en attraktiv besöks- och turistdestination.

Det finns tyvärr en hel del regler och byråkrati som hämmar de svenska krögarna i restaurang- och krogbranschen. De reglerna vill vi nu göra upp med för att förbättra företagsklimatet.

Matkravet för serveringstillstånd är ett sådant exempel. Serveringstillstånd medges nämligen endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett

varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Det här är en förlegad reglering med rötter från 1800-talet som helt klart skapar onödigt krångel och kostnader för svenska restauranger och barer. Det innebär betydande kostnader och hinder för befintliga verksamheter. Det förhindrar också etablering av nya serveringskoncept, till exempel med ett ökat fokus på dryck eller att endast kunna erbjuda ett enklare utbud av mat tillsammans med alkoholhaltiga drycker.

Regeringen gör det nu därför lite enklare och lite friare för vanliga människor och företagare i Sverige. Framför allt gynnar det små och medelstora företag. Vi gör det genom att slopa kravet på matservering och eget kök för serveringstillstånd för såväl folköl som starkare drycker. Vi skrotar dessutom kravet på eget kök för serveringstillstånd vid cateringverksamhet. Dessa förslag minskar regelbördan och kostnaderna för företagen och sänker trösklarna för de entreprenörer som vill starta ny typ av verksamhet.

Regeringen bedömer att reformen kan minska kostnaderna för företagen med nästan 4 miljarder kronor per år genom bland annat minskad administration och minskat matsvinn. De resurserna kan nu i stället användas för att utveckla verksamheten, öka lönsamheten och stärka konkurrenskraften i branschen. Det påverkar också så många som 14 000 företag, och flera hundra serveringsställen bedöms tillkomma till följd av regelförenklingarna.

Fru talman! De flesta uppskattar säkert och tycker att det är en fördel om det finns mat när man ska ta en öl eller dricka ett glas vin. För den som gärna avnjuter mat till vinet eller sill till nubben finns det förstås ingen anledning att känna oro. Det kommer naturligtvis fortsatt att kunna serveras mat till ölen eller vinet.

På ungefär 3 600 pubar, barer, sportbarer, nöjeskrogar och nattklubbar har drycken en central roll, och där finns maten mest i bakgrunden för att leva upp till reglerna. Men det finns betydligt fler restauranger, över 10 500, som har just matupplevelsen som huvudverksamhet. Det är endast de förstnämnda företagen som kommer att påverkas av det slojade matkravet. Den andra verksamheten kommer att finnas kvar.

Fördelen med reformen är att det öppnas många nya möjligheter. När vi kristdemokrater och regeringen nu slopar matkravet för serveringstillstånd öppnar det för nya typer av mötesplatser som vinbarer och ölträdgårdar som vi känner dem från Tyskland och andra delar av Europa.

Vi ser nu till att man i sommar inte längre behöver laga mat för att servera en öl eller ett glas vin. Man behöver inte heller erbjuda sittplats inne för att få servera en kall öl ute.

Vi förtydligar att det inte längre kommer krävas sittplatser inomhus för att få serveringstillstånd för en uteservering.

Vi tar dessutom bort föråldrade bestämmelser om drinkbarers utformning. De får i dag endast ta i anspråk en mindre del av serveringsställets yta och ska vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Fru talman! Regeringen bedömer, utifrån Förenklingsrådets beräkningar, att förslagen endast får begränsade konsekvenser för folkhälsan. Men givetvis ska reformen följas noga och utvärderas av våra myndigheter ur både ett näringslivsperspektiv och ett socialt perspektiv.

Jag är väldigt glad över att vi i dag kan fatta beslut om små regelförenklingar som kommer att göra stor skillnad för svenska småföretagare, kulturverksamheter, företagande och konkurrenskraft såväl i vår vackra huvudstad Stockholm som runt om i landet.

Många verksamheter vill bedriva servering men har hittills hindrats av kostsamma och ibland oproportionerliga krav. Det är inte rimligt. Ett starkt samhälle byggs inte av onödig detaljreglering utan av tydligt ansvar kombinerat med krav.

Vi kristdemokrater tror på Sverige och den svenska besöks- och restaurangnäringen. Därför röstar vi i dag bifall till att slopa matkravet, och vi yrkar bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 2 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Hur man når det målet har förändrats över tid, och det bör förändras i takt med tiden för att kunna fortsätta att fungera som ett legitimt skydd för folkhälsan. Men alla förändringar av alkohollagstiftningen bör göras varsamt och med stor omsorg om dem som riskerar att drabbas av förändringarna på ett negativt sätt.

I dag har vi förslag till ny lagstiftning på bordet. Dagens regelverk för serveringstillstånd har länge setts som krångligt, och det har kritiserats för att det tillämpas olika i olika kommuner.

Det var därför som den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som fick namnet *En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter*. Den utredningen kompletterades sedan med ett tilläggsdirektiv om lustgas så att det blev *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas*. Det var en bra titel, och det var en bra utredning som ringade in folkhälsopolitikens kärnfråga genom ett väldigt tydligt barnperspektiv.

Utredningen lade fram kloka och väl avvägda förslag som gjorde det tydligare hur alkohollagstiftningen skulle tillämpas och som innebar förenklingar av den meny som en restaurang måste kunna tillhandahålla. Allt detta slängde Tidöregeringen i papperskorgen. Och det må så vara; det är inte första gången, och det lär inte bli sista gången, som en regering inte fullföljer förslag från en utredning som en tidigare regering har tillsatt.

Det behöver dock sägas i dag att den proposition som nu ligger på riksdagens bord är ett hafsvverk. Den är framtagen av ett rådgivande organ på Tillväxtverket. Förenklingsrådet, som har tagit fram utredningen, har som sitt uppdrag att göra det enklare för företagen. Förenklingsrådet har ingen kompetens på folkhälsoområdet och har inte heller hämtat in den kompetensen

i form av någon sakkunnig i utredningen, och det märks. Förslaget har blivit hårt kritiserat av en rad remissinstanser för att det helt och hållet utgår från näringslivets intressen och inte alls har något folkhälso-perspektiv.

Förslaget innehåller ändå en beräkning av effekterna av ökad tillgänglighet till alkohol utifrån den beräkningsmodell som FN brukar använda. Beroende på antagandet om hur stor ökning av alkoholkonsumtionen den nya lagstiftningen kommer att leda till kan vi förvänta oss en ökning av dödligheten med mellan 11 och 19 personer per år. Vi kan också förvänta oss mellan 1 350 och 2 400 fler alkoholrelaterade sjukhusinläggningar per år. Kostnaden för produktionsbortfall till följd av detta kommer att motsvara mellan 71 och 127 miljoner kronor årligen.

Sjukdom och död verkar dock inte vara en särskilt viktig fråga för Tidöregeringen. Inte heller barn verkar vara någon särskilt viktig fråga för Tidöregeringen. Att skydda barn och ungdomar från alkoholens skadeverkningar skulle annars kunna sägas vara själva kärnan i en ansvarsfull folkhälsopolitik. Men regeringen avfärdar de remissinstanser som påtalar bristen på barnperspektiv med att säga att åldersgränserna och detaljhandelsmonopolet förblir oförändrade.

Vi socialdemokrater konstaterar att barn lever i samma verklighet som vi vuxna. När det sker en stor förändring av alkoholpolitiken och när tillgången till alkohol ökar påverkar det barnen. Det kommer att påverka barn när det serveras alkohol på fler uteserveringar och på platser som tidigare har varit fredade från alkoholservice, som badhus och minigolfbanor.

Det kommer i allra högsta grad att påverka barn när vuxna i deras närhet möter en ökad tillgång till alkohol och därmed får fler tillfällen att dricka mer. Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning har drygt 20 procent av alla barn i Sverige, upp till 430 000 barn, någon gång under uppvuxen haft minst en förälder med alkoholproblem. 15 procent, 320 000 barn, har påverkats negativt av att ha vuxit upp med en förälder med alkoholproblem. Det är rimligt att tro att den här lagstiftningen kommer att påverka barnen.

Vi socialdemokrater menar att bristen på folkhälso-perspektiv, bristen på barnperspektiv och bristen på konsekvensanalyser gör att de föreslagna förändringarna bör följas upp i särskild ordning, både på kort och på lite längre sikt.

Fru talman! Med den nya lagstiftningen minskar företagets investeringskostnader eftersom det inte kommer att krävas vare sig kök, porslin, stolar eller bord, råvaror eller kockar för att servera alkohol. Man kan anta att det kommer att leda till en prissänkning på alkohol. Frågan är vad det innebär för de restauranger som har ambitionen att servera bra mat men som också lockar gäster som nöjer sig med ett glas vin. Hur dyr måste maten bli när det öppnar en ölhall i lokalen bredvid som tack vare de minimala investeringskostnaderna kan sälja öl till mycket lägre pris?

Frågan är hur många restauranger som kommer drivas till konkurs till följd av den nya lagstiftningen. Den analysen saknas också i förslaget.

Lägg därtill att restaurangbranschen redan i dag är en bransch där det förekommer en hel del ekonomisk brottslighet, utnyttjande av arbetskraft och kopplingar till organiserad brottslighet. Både Ekobrottsmyndigheten och Brottsförebyggande rådet har konstaterat att nätverkskriminella är klart överrepresenterade inom restaurangbranschen. Flera remissinstanser varnar för att kriminaliteten i krogbranschen kommer att öka när det blir enklare att tjäna pengar på alkoholservice. Men risken för att konkurrensen kommer att snedvridas på bekostnad av seriösa och skötsamma företag verkar inte heller vara en särskilt viktig fråga för Tidöregeringen.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga några ord om cateringverksamhet. Cateringföretag ska enligt förslaget kunna servera mat för att få permanent alkoholtillstånd. Däremot kommer det inte längre att finnas krav på kök och matservice för tillfälliga serveringstillstånd för slutna sällskap. Med andra ord kommer lagen att ge utrymme för att tillåta catering av enbart alkohol. Det är en helt ny affärsmöjlighet som den nya lagstiftningen öppnar upp för.

Det innebär att enskilda kommuners tillämpning av lagen kommer att få stor betydelse. Vi socialdemokrater anser att det vore ytterst olyckligt om vi fick se en utveckling mot catering av spritfester. Det skulle öka risken för medicinska och sociala skador, och det skulle utmana detaljhandelsmonopolet.

Fru talman! Det förslag vi har på bordet i dag innebär stora förändringar av den svenska alkoholpolitiken. Förslaget innehåller ingen djupare analys av vilka konsekvenser det kan få för folkhälsan, för barnen, för detaljhandelsmonopolet och för den allmänna ordningen och säkerheten i det offentliga rummet eller vad gäller kriminaliteten i en redan hårt kriminellt belastad bransch. Det är analyser som hade behövts.

Vi socialdemokrater anser att de föreslagna förändringarna kan jämföras med den nya lagen om så kallad gårdsförsäljning. Den reformen genomförs med en provotid på sex år. Därefter ska reformen utvärderas för att se om den ska förlängas. Vi anser att den här lagen borde införas med en provotid på två år för att sedan kunna utvärderas inför en förlängning. Det skulle ge oss en betydligt större rådgivning över folkhälso-politiken än det förslag som ligger på bordet i dag.

Fru talman! Jag står bakom Socialdemokraternas båda yrkanden men yrkar bifall endast till reservation 2.

(Applåder)

Anf. 3 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Tack till Karin Sundin för anförandet!

Mycket av anförandet handlade om alkoholens skadeverkningar och målet om att minska alkoholens skador. Det är vi alla här givetvis överens om. Karin Sundin framförde också generell kritik mot att regeringen inte följer upp Socialdemokraternas förslag till

beslut, och det är väl någonstans naturligt att göra när man sitter i opposition.

Det jag dock inte förstår efter att ha lyssnat på ledamotens anförande är exakt vad som kommer att bidra till de problem som hon pratar om – att allt skulle bli värre.

Christian Carlsson från Kristdemokraterna redogjorde väldigt väl för vilka fördelar förslaget kommer att medföra för stadslivet, för näringarna och för individens möjlighet att njuta av den lagliga alkoholkonsumtionen. Situationen är också den att det inte finns något parti i Sveriges riksdag som är för att förbjuda alkoholkonsumtion för vuxna. Även Socialdemokraterna är helt överens om att vuxna ska få konsumera alkohol, även på uteserveringar och på restauranger.

Då blir frågan: Vad är det som konkret kommer att bli värre om just matkravet tas bort? De övriga reglerna kvarstår, men det kommer att vara en mindre administrativ börda. Det är inte direkt köer nu till vartenda serveringsställe som finns. Det finns alltså inget belägg från Karin Sundins sida för ert resonemang om att allmänheten kommer att vilja konsumera mer och mer alkohol bara för att utbudet ökar i form av att man gör det lättare att servera alkohol. Detta är min fråga inledningsvis.

Anf. 4 KARIN SUNDIN (S) replik:

Vi socialdemokrater ser absolut fördelar med att förenkla dagens lagstiftning. Det var därför den dåvarande socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning för att se över regelverket.

Vi anser dock att en ansvarsfull folkhälsopolitik inte bara ser till fördelarna utan faktiskt också försöker analysera konsekvenserna av negativ art. Det vi tydligt vill påtala är att underlaget till denna förändring av lagstiftningen har ytterst få analyser vad gäller negativa konsekvenser av en förändrad lagstiftning.

Precis som jag tidigare lyfte fram finns det flera sådana. Det är en väl befordrad sanning att ökad tillgång till alkohol också ökar konsumtionen. Det slår bland andra WHO och FN fast.

Också Förenklingsrådets egen utredning pekar väldigt tydligt på vilka konsekvenserna av en ökad tillgång kan tänkas bli. Det var det jag lyfte fram i mitt anförande när jag påtalade, med citat ur Förenklingsrådets egen rapport, att de förändringar i lagstiftningen som i dag ligger på bordet förväntas leda till en ökad dödlighet, beroende på hur man räknar, med mellan 11 och 19 personer per år. De förväntas också leda till mellan 1 350 och 2 400 fler alkoholrelaterade sjukhusinläggningar per år. Kopplat till detta finns också beräkningar av kostnaderna för produktionsbortfall.

Detta är vedertagna sanningar. Jag förstår att Tidöpartierna inte vill ta dem på allvar, men de finns i Förenklingsrådets egen utredning inför detta förslag. Vi tycker att det är ansvarsfullt att också påtala de negativa effekterna av en förändrad lagstiftning.

Anf. 5 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Karin Sundin för svaret.

Nyckelorden här var verkligen att det beror på hur man beräknar. Å ena sidan säger Socialdemokraterna att det inte finns underlag för det här beslutet. Å andra sidan pratar man om att det finns underlag som visar att fler kommer att dö. Det är givetvis inte en sanning, för det grundar sig, återigen, på antagandet att fler kommer att konsumera alkohol när man tar bort matkravet.

Karin Sundin talar väldigt väl om problemen med ökad alkoholkonsumtion – absolut! Men man pratar inte om vad problemet med just det slopade matkravet kommer att vara, och det är faktiskt det debatten handlar om. Det är det vi kommer att besluta om i dag.

Man pratar också om att ökad tillgång ökar konsumtionen – okej. Man menar att detta ökar tillgången, vilket i sin tur ökar konsumtionen. Varför säger man då i samma anförande att man vill lätta på reglerna? Det första ledamoten sa när hon svarade på min fråga var att man vill lätta på reglerna. I andra meningen sa hon att regellättnader leder till ökad tillgång och ökad dödlighet. Detta är ett resonemang som inte går ihop.

Nej, jag tycker att Tidösidan har landat mycket vettigare här. Vi är alla överens om att man ska få konsumera alkohol under lagliga former om man är en vuxen människa. Och om man nu får göra det ska vi inte begränsa det genom administrativa bördor. Då ska det vara åldersgränser, information med mera som gäller.

Om man ska få konsumera alkohol på ett ställe – och alla är överens om att man ska få göra det – ska vi inte göra det krångligare för det stället och för den konsument som ska göra det.

Anf. 6 KARIN SUNDIN (S) replik:

Jag skulle vilja rekommendera ledamoten att 1) läsa utredningen, 2) läsa regeringens proposition, 3) ta del av remissvaren och 4) ta del av alkoholforskningen. Där finns det tydliga svar: Ökad tillgång till alkohol leder till ökad konsumtion av alkohol. Sedan kan man räkna på i hur stor utsträckning den gör det. I beräkningarna av vad detta kan tänkas få för konsekvenser, utifrån den lagstiftning som ligger på bordet i dag, är spännvidden mellan 11 och 19 fler dödsfall på grund av alkohol.

Vi säger att det behövs förändringar men att man också behöver också följa upp de negativa konsekvenserna av detta. Det är skälet till att vi lägger fram ett tydligt förslag om att denna lagstiftning ska följas upp i särskild ordning.

Anf. 7 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för inlägget.

Det är väldigt kritiska ord från Socialdemokraterna om den här reformen. Jag tror att de som lyssnar på debatten, om de inte lyssnar väldigt noga på själva orden som ledamoten säger, kan få intrycket att Socialdemokraterna är emot reformen. Detta är dock en reform som Socialdemokraterna kommer att rösta för här i riksdagen. Man har inget eget förslag utan kommer

att rösta för reformen. Det är under punkt 1 i betänkandet som själva lagändringarna sker.

Jag har egentligen två frågor. Den ena är en kontrollfråga, väldigt enkel, och den lyder så här: Tycker Socialdemokraterna att man ska kunna ta en pilsner på ett ställe som inte också kan leverera en pommestallrik? Det är en väldigt enkel fråga, en ja-eller-nej-fråga.

Den andra frågan är: Om ni tycker det, varför framgår inte det lite tydligare i Socialdemokraternas anförande här i kammaren i dag? Och om ni inte tycker det, varför är ni då för reformen? Varför är Socialdemokraterna för en reform som de argumenterar så hästskt emot?

Det är alltså egentligen två frågor: Tycker Socialdemokraterna att man ska få ta en pilsner utan en pommestallrik? Och om man inte tycker det, varför är man då för reformen?

Anf. 8 KARIN SUNDIN (S) replik:

Ja, Socialdemokraterna tycker att man ska kunna ta sig ett glas vin eller en öl utan att behöva ta in en pommestallrik.

Jag konstaterar att vi i dagens debatt i denna kammar har gott om företrädare för Tidöpartierna som sjunger reformens lov. Vi ser att det också finns en rad problem kopplade till en förändrad lagstiftning som ökar tillgängligheten till alkohol. Vi anser att det är ansvarsfull politik att inte bara belysa de positiva effekterna av en förändrad lagstiftning, som exempelvis du själv har gjort. Det är många som talar för reformen, men det är ytterst få som påtalar att det faktiskt också finns negativa konsekvenser och att dessa negativa konsekvenser behöver följas upp.

Det är det vi säger: Den här lagstiftningen behöver följas upp för att vi ska se hur konsekvenserna faller ut och om vi utifrån detta behöver förändra lagstiftningen framöver.

Det är ändå ganska mycket som står på spel. I utredningen och i propositionen finns beräkningar av ökade skador på grund av ökad alkoholkonsumtion i form av dödsfall, alkoholrelaterade sjukhusinläggningar och ökade samhällskostnader. Detta behöver faktiskt belysas.

Anf. 9 JOAR FORSELL (L) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Sundin för det svaret!

Jag lyssnade tidigare i debatten på bland annat replikskiftet med Sverigedemokraterna och även inlägget från Kristdemokraterna av utskottets ordförande. Båda belyste att det finns faror med alkoholkonsumtion. Där finns det ingen konfliktlinje i svensk politik. Detta är vi alla överens om.

Det är också så, och det vet ledamoten egentligen, att riksdagen följer upp saker hela tiden. Att följa upp och granska är en av de roller riksdagen har. När det gäller alkoholfrågan har vi både myndigheter och forskare som gör detta. Det kryllar av människor som följer upp den lagstiftning vi tar fram, precis hela tiden.

Det råder ingen brist på människor som följer upp alkoholpolitik i Sverige från både ena och andra hållet.

Jag har förstått att det är viktigt för Socialdemokraterna att ha mer uppföljning. Det har gått fram. Jag tror att de som tittar på denna debatt också har förstått det. Men jag är ändå lite intresserad: Det verkar ju som att Socialdemokraterna lite motvilligt går med på den här reformen. Jag kan tänka mig att det beror på att den är ganska populär. Om människor på stan får frågan om de tycker att man ska få ta en öl eller ett glas vin utan att också kunna beställa in en pommestallrik tror jag nog att de flesta säger ja.

Känslan man får när man tittar på debatten är att Socialdemokraterna går med på dessa liberaliseringar lite motvilligt. Därför är min fråga till ledamoten Sundin om hon kan ge några exempel på andra liberaliseringar som Socialdemokraterna skulle vilja se när det kommer till alkoholpolitiken. Om man köper de principiella argumenten för det här förslaget är ju de gällande också för andra potentiella liberaliseringar.

Vi har ju hört om era utvärderingar och uppföljningar nu. Det behöver vi inte höra en gång till. Men det vore intressant att höra: Har Socialdemokraterna andra förslag för ett lite friare och mer liberalt krogliv i Sverige?

Anf. 10 KARIN SUNDIN (S) replik:

Jag tänker att den här debatten handlar om en specifik lagstiftning som syftar till att förenkla reglerna för serveringstillstånd för alkohol. Jag tänker att det finns gott om företrädare i Sveriges riksdag som vill ha en liberalisering av alkohollagstiftningen. Vi socialdemokrater menar att en ansvarsfull alkoholpolitik faktiskt innebär att man tittar på både positiva och negativa konsekvenser av förändrad lagstiftning.

Ledamoten lyfter fram att det inte råder någon brist på uppföljning av beslut som fattas i riksdagen. Då skulle vi kunna ställa motfrågan om varför Tidöpartierna i så fall menar att det var ansvarsfullt att i frågan om gårdsförsäljning faktiskt införa precis en sådan provotid på sex år. Då kan man se hur lagen faller ut och utvärdera huruvida man kan gå vidare med lagen. Det tyckte man var relevant gällande gårdsförsäljning. Vi socialdemokrater menar att det vore relevant också när det gäller förändring av alkoholtillstånd.

Anf. 11 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Karin Sundin för anförandet.

När jag lyssnade på anförandet hörde jag alla de negativa aspekterna lyftas fram om avskaffande av matkravet. Det kommer att leda till ett ökat drickande, fler utsatta barn och ökade skador på folkhälsan, och det kommer att trigga fler oseriösa näringsidkare inom restaurangbranschen.

Utredningen gjord av Förenklingsrådet kallas för ett hafsvverk av ledamoten. I stället hänvisas det till den utredning som Socialdemokraterna lät genomföra om en trygg oppväxt utan alkohol, tobak och lustgas. I den

utredningen diskuterades just matkravet. Där lade man fram två förslag till förändringar.

Det ena förslaget var att man skulle ta bort kravet på ett varierat utbud av maträtter, vilket i de flesta kommuner tolkas som åtminstone nio olika maträtter, och i stället ställa krav på att man ska servera ett flertal olika maträtter. Det andra förändringsförslaget var att inte ställa krav på att servera mat fram till klockan 23 på kvällen utan i stället till klockan 22 på kvällen. Det är alltså fråga om små modifieringar av befintlig lagstiftning.

Nu har ledamoten argumenterat emot hela förslaget, men ändå kommer S att rösta för det. Därför har jag en fråga, fru talman: Varför står Socialdemokraterna bakom den nya lagstiftningen när ledamoten i sitt anförande så tydligt argumenterar emot den?

Anf. 12 KARIN SUNDIN (S) replik:

Vi tyckte att förslagen som lades fram i den tidigare utredningen om en trygg uppväxt utan alkohol, tobak och lustgas var bra. Men det har gått en tid, och det ställs tydligare krav på att vi behöver förändra lagstiftningen. Vi tycker att det är dags att göra de förändringarna. Det är många år sedan utredningen tillsattes, och det är dags att vi gör förändringar i lagstiftningen.

Men vi tycker att man i processen som har lett fram till det förslag som ligger på riksdagens bord i dag i alldeles för liten utsträckning har analyserat de potentiella negativa konsekvenserna av förändringarna. Förenklingsrådets förslag innebar, och det vi har att ta ställning till i kammaren i dag, en unison lovsång till näringslivets förenklade förutsättningar att kunna bedriva alkoholserving på ett lönsammare, enklare och mer tillgängligt sätt.

Det är bra med förenklingar, men vi måste också titta på de potentiellt negativa konsekvenserna. Därför har vi landat i att vi står bakom förändringarna, men de behöver följas upp på precis samma sätt som riksdagen har sagt att gårdsförsäljningen innebär risker som utmanar den svenska folkhälsopolitiken. Därför ska vi följa upp den reformen efter sex år. Vi menar att det vore rimligt att göra samma uppföljning när det gäller den här reformen. Det tycker vi är ett ansvarsfullt sätt att se på frågan, som tar hänsyn till både näringslivets behov och till folkhälsan.

Jag hör inte många ord om folkhälsa från andra talare i debatten, utan det handlar om hur trivsamt och trevligt det kommer att bli.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag får påminna ledamoten om att även i replikskiften tala via talmannen.)

Anf. 13 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten säger att förslagen i utredningen om en trygg uppväxt utan alkohol, tobak och lustgas var bra. Min personliga bedömning är att förslagen var urdåliga. Det var fråga om

minimalistiska förändringar av den befintliga lagstiftningen.

Vem vet hur många maträtter en restaurang, pub eller vinbar ska servera om man går från ett varierat utbud till ett flertal olika maträtter. Går det från nio maträtter till åtta maträtter, eller går det från tio maträtter till sex maträtter? Ingen vet, men förändringen var minimalistisk.

Den andra förändringen med att inte nödvändigtvis servera mat fram till klockan 23 på kvällen utan att man kan avsluta redan klockan 22 var en ännu mer minimalistisk förändring.

Nu säger ledamoten att det var bra förslag. Men varför har Socialdemokraterna valt att inte yrka avslag på motionen och i stället väcka en följdmotion om de förändringar som man egentligen tycker är bra? För alla dem som har lyssnat på ledamotens anförande i talarstolen var ju det en sågning av den nya lagstiftningen, en sågning av ett borttagande av matkravet, en sågning av att låta näringslivet få lite friare tyglar och lite lägre kostnader. Det är svårt för mig att få ihop bilden från Socialdemokraterna.

Man anar att det är en form av dubbelspel som sker här, där man egentligen tycker en sak men röstar på en annan därför att man ändå uppfattar att folkviljan överlag anser att det är rätt vettigt att ta bort matkravet. Man kan möjligen kalla det för hyckleri, men det vågar jag förstås inte göra.

Eftersom man ändå kommer att stå bakom förslaget har jag en avslutande fråga till ledamoten: Vilka positiva effekter ser Socialdemokraterna av ett avskaffande av matkravet?

Anf. 14 KARIN SUNDIN (S) replik:

De positiva konsekvenserna av förslaget är att det blir enklare för restaurangbranschen att förhålla sig till serveringsreglerna. I mycket av den beskrivning som har framkommit i kammaren kommer det att bli utrymme för fler trivsamma och trevliga tillfällen att njuta av alkohol i Sommarsverige i år. Det är de positiva sidorna av förslaget.

Vi menar att det är tid för förändring, och vi behöver förändra kraven för att få alkoholtillstånd.

Det jag ville säga är underlaget som ligger till grund för förändringen. Det hade behövts en betydligt mer genomgripande analys av de negativa konsekvenserna. Det hade varit på sin plats att ta ansvar för frågan ur både ett näringslivspolitiskt perspektiv och ett folkhälsopolitiskt perspektiv. Men när det inte har gjorts säger vi: Låt oss i den här frågan göra som vi gjorde när det gäller gårdsförsäljning, nämligen att vi i särskild ordning följer upp lagstiftningen för att se eventuella negativa konsekvenser för folkhälsan och utifrån resultatet fatta beslut om vägen framåt.

Det är inget konstigt. Det var så vi sa när det gäller gårdsförsäljningen. Då tyckte riksdagen, också Tidöpartierna, att det fanns anledning till varsamhet. Vi anser att det finns anledning till varsamhet också när det gäller restaurangernas förutsättningar att servera alkohol under betydligt friare former.

Anf. 15 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Tryggt, fritt och svenskt – det är ledorden som mitt parti och jag går till val på. Det är en ädel vision, som den rödgröna sidan tyvärr har motarbetat på punkt efter punkt.

I dag diskuterar vi en fråga som i det sammanhanget såklart är väldigt liten. Men det handlar ändå om just frihet i vardagen, som är så viktig. Det handlar om vilka regler som ska gälla vid serveringstillstånd. Bakgrunden till propositionen är att det har funnits regler för detta som varit väldigt illa avvägda.

Nu har vi hört debatten här i kammaren, men jag vill ändå påminna om att vi alla är överens om att vuxna människor ska få konsumera alkohol i Sverige på ett lagligt sätt. Man kan tycka vad man vill om det, men det är inget parti i Sveriges riksdag som tycker något annat. Det ska man ha med sig.

Vi är också överens om att det ska finnas lagliga sätt att tillgodose den efterfrågan. Och slutligen är vi överens om att det ska finnas begränsningar i den här näringen. Frågan som uppstår utifrån den här debatten blir: Vilka begränsningar i så fall? Åldersgränser är rimliga. Begränsningar av marknadsföring är rimliga. Langningsförbud är rimligt. Och Systembolaget spelar en roll, även om det generellt finns mer meningsskiljaktigheter när det gäller det.

Är det då rimligt att verksamheter som vill servera alkohol till vuxna som vill konsumera alkohol, återigen helt lagligt, ska åläggas en administrativ börda som försvårar för alla inblandade utan att det på något tydligt sätt minskar de skador som alkoholen ändå innebär? Nej, det är inte rimligt. Därför kommer vi i dag att slopa matkravet för servering av alkohol.

Vänstersidan är emot. Jag hade nästan kunnat förstå att de var emot om matkravet på något sätt låg på konsumenten. Det hade såklart fortfarande varit helt orimligt, men det hade i alla fall funnits en viss logik i det: att man måste äta mat för att få konsumera alkohol. Då skulle vi kunna prata om något slags folkhälsooperspektiv i det. Det kan tänkas att konsumenten dricker mindre alkohol totalt eftersom man också äter och att skadorna som uppstår under själva alkoholförbränningsprocessen på något sätt dämpas om man kombinerar alkoholen med mat. Men så är inte fallet. Vänstersidan är bara emot, på ett sätt som ska försvåra för vanliga människor.

Återigen: Därför kommer vi att slopa denna relik från det socialistiska Sverige. Därför kommer vi att ta bort matkravet för servering av alkohol och minska den administrativa bördan för alla inblandade.

Fru talman! Samhället ska vara hårt mot kriminella, mot fuskare och mot andra elakartade samhällsaktörer. Men det ska vara fritt och tillmötesgående för helt vanliga, hederliga människor.

I dag är vi med och skapar ett lite friare Sverige. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 16 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Det var ett så kort anförande av den föregående talaren att jag knapp hann ta mig upp hit.

Fru talman! Miljöpartiet välkomnar delar av regeringens proposition om slopat matkrav för serveringstillstånd, eftersom dagens regelverk inte alltid är ändamålsenligt.

Sverige ska ha en alkoholpolitik som bygger på folkhälsa, ansvar och skydd. Det ska inte vara vem som helst som får servera alkohol. Det ska ställas höga krav på ordning och nykterhet, på kontroll, på tillsyn och på att alkohol inte serveras till minderåriga eller personer som är märkbart berusade.

Det betyder dock inte att varje del av dagens lagstiftning är väl utformad. Ett tydligt exempel är kravet på att alkoholserving ska vara kopplad till matservice och ett eget kök. Det kravet har i praktiken blivit både krångligt och dyrt och är ibland ganska verklighetsfrånvänt. Det kan vara ett stort hinder för små och nya verksamheter. Att bygga ett restaurangkök innebär stora kostnader. Det förutsätter lokaler, investeringar, utrustning, personal och livsmedelshandling – även när det egentliga syftet med verksamheten inte är att driva restaurang utan till exempel en mindre bar, ett mikrobryggeri, en vinkällare eller en verksamhet där dryckeshantverket står i centrum.

Miljöpartiet menar att det ska vara möjligt att ha en strikt och ansvarsfull alkohollagstiftning och samtidigt kunna ta bort regler som inte längre fyller sitt syfte.

Fru talman! Det är viktigt att vara tydlig med vad frågan faktiskt handlar om. Matkravet innebär inte att den som dricker alkohol också måste äta maten. Det innebär att det ska finnas mat att beställa. I många fall har det lett till ganska konstlade lösningar, där maten finns mest för att uppfylla lagens krav och inte för att den efterfrågas av gästerna eller är en naturlig del av verksamheten.

Målet med alkohollagen ska vara att förebygga överservering, minska alkoholens skadeverknings och upprätthålla god ordning och kontroll. Det är där kraven ska vara starka. Det är där tillsynen ska vara tydlig. Det är där kommunerna ska ha verktyg för att säga nej och för att ingripa och dra tillbaka tillstånd när verksamheter inte sköter sig.

Fru talman! Alkoholbranschen har förändrats. På många platser i Sverige växer småskaliga bryggerier, lokala producenter och hantverksmässiga dryckesverksamheter fram. Det handlar ofta om mindre aktörer, ibland ekologiska och ofta lokalt förankrade, som bidrar till en mer varierad dryckeskultur och till lokalt företagande.

Det finns också nya sätt att organisera verksamheter. Mikrobryggerier kan till exempel vilja samarbeta med foodtruckar eller andra. En mindre bar kan vilja ha ett begränsat men seriöst utbud utan att behöva driva full restaurang. En dryckesproducent kan vilja erbjuda provsmakning eller servering i en miljö där hantverket står i centrum. Det är inte rimligt att lagstiftningen i onödan ska tvinga sådana verksamheter att bygga upp en restaurangverksamhet som de egentligen inte ska bedriva.

Dock måste tillsynen fortsatt vara stark och ansvarsfull, även om regelverket moderniseras. Det är

också viktigt att vi följer upp reformen. Om tillgängligheten ökar, om tillsynen försvåras eller om alkoholrelaterade problem ökar måste politiken vara beredd att agera.

Fru talman! Det finns en del i propositionen som vi i Miljöpartiet inte kan ställa oss bakom. Det gäller förslaget att ta bort kravet på eget kök för cateringverksamhet. Här delar vi den oro som lyfts upp i reservationen från Socialdemokraterna. När regeringen samtidigt tar bort matkravet för tillfälliga serveringstillstånd i slutna sällskap uppstår en risk för otydlighet. Det kan bli svårare att dra gränsen mellan catering, som faktiskt handlar om matservering, och upplägg som i praktiken skulle kunna närma sig leverans och servering av enbart alkohol.

Catering är något annat än en bar, ett bryggeri eller en restaurangliknande verksamhet där kommunen prövar en lokal och en fysisk serveringsmiljö. Med catering handlar det om tillfälliga platser, slutna sällskap och mer varierade former. Då behöver reglerna vara särskilt tydliga.

Miljöpartiet menar därför att det är rimligt att behålla kravet på eget kök för cateringverksamhet. Det är en avgränsad men viktig invändning mot propositionen.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 17 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! I dag debatterar vi propositionen om ett slopat matkrav för serveringstillstånd. Det handlar om frihet för företagare, om rimligare regler och om ett modernare Sverige. Låt oss vara ärliga: Det nuvarande regelverket bygger på en syn på restaurang- och nöjeslivet som helt enkelt hör hemma i en annan tid.

Staten har i praktiken sagt till människor som vill öppna barer, cocktailbarer, vinbarer eller små bryggerier: Ni får lov att servera alkohol, men bara om ni samtidigt bedriver köksverksamhet enligt våra specifikationer. Ingen kund behöver efterfråga maten, och därför behöver ni inte servera någon mat. Men kostnaden för köket ska i alla fall betalas.

Det har inte varit rimligt och är inte rimligt. I nästan hela Europa fungerar det faktiskt annorlunda. I länder som Danmark, Tyskland, Nederländerna, Spanien och Italien finns pubar, vinbarer och små serveringsställen utan krav på matservering. Där utgår lagstiftningen från ordning, ansvarstagande och tillsyn, inte från hur många varmrätter som finns på menyn.

Sverige har i stället byggt upp ett system där småföretagare tvingas investera hundratusentals kronor i köksutrustning som de egentligen inte vill ha och inte behöver – bara för att uppfylla ett meningslöst formellt krav. Vi har dessutom fått en ordning där kommunerna gör helt olika. Osäkerheten för entreprenörerna blir uppenbar, och kreativa koncept stoppas innan de ens hunnit starta.

Fru talman! Detta är inte en fråga om att montera ned svensk alkoholpolitik. Det är viktigt att säga, givet oppositionens alarmistiska retorik. Åldersgränserna finns kvar. Kraven på lämplighet finns kvar.

Möjligheten att ingripa mot överservering finns kvar. Även kommunernas tillsyn finns kvar. Det som tas bort är ett stelbent detaljkrav som inte fyller någon funktion i praktiken.

Fru talman! Sanningen är den att Sverige behöver fler småföretag, inte fler hinder för småföretagande. Den här reformen gör verklig skillnad för människor som vill skapa något alldeles eget, kanske någonting helt unikt. De kanske vill öppna en liten jazzbar, ett lokalt bryggeri, en vineria, ett ciderhus eller ett kulturkafé med kvällsservering. För många av dessa verksamheter innebär inte alkoholen något problem, utan det är investeringskostnaden och regelbördan som är de absoluta hindren och som ser till att dessa drömmar aldrig uppfylls. Ett kök kostar pengar. Ventilationen kostar pengar. Anpassningarna av lokalen och den storlek som krävs kostar pengar. Även tillståndprocesserna kostar pengar.

Det är de små aktörerna som har drabbats absolut hårdast. De stora kedjorna har alltid klarat administrationen. Så här ser det ut på alla marknader. De stora kedjorna kan anställa jurister och konsulter och kan svara på alla enkäter. Men för den lilla entreprenören, den kreativa företagaren som vill testa och erbjuda ett helt nytt koncept, sätter reglerna stopp. Därför är det här också en frihetsreform för det lokala näringslivet.

Fru talman! Det har också framförts farhågor om ökad alkoholkonsumtion. De ska naturligtvis tas på allvar – alkoholpolitik är ett område där samhället måste agera ansvarsfullt. Men det är viktigt att hålla på proportionerna. Den analys som ligger bakom propositionen pekar på nästan obefintliga förändringar av den totala konsumtionen. Samtidigt finns det faktiskt ingenting som tyder på att det är just matkravet i sig som är avgörande för ordning och nykterhet. Forskningen visar snarare att det som spelar större roll är ansvarsfull servering, tillsyn, ålderskontroller och hur reglerna mot överservering följs. Det är där fokus ska ligga, inte på om en bar serverar en varm toast eller inte.

Fru talman! Det finns dessutom en principiell dimension här. Politikens uppgift är inte att detaljstyra människors verksamheter eller liv mer än vad som är nödvändigt. Vi ska sätta ramarna för säkerhet, ansvarstagande och ordning. Men inom de ramarna måste människors frihet att skapa och driva företag och att möta kunderna på en mängd olika sätt få lov att finnas. Vi ska inte ha ett system där politiken indirekt bestämmer att varje serveringsställe också måste vara en restaurang. En bar skulle faktiskt kunna vara just bara en bar.

Fru talman! Jag tror dessutom att många människor känner att dagens regelverk inte riktigt hänger med i den verklighet som de själva lever i. Svenskar reser nämligen utanför landets gränser. Vi besöker andra europeiska länder. Vi sätter oss på kvartersbarer i Köpenhamn, vinerior i Florens och små pubar i Dublin. Då är det nog ingen som tänker att samhället har sparat ur för att man inte erbjuder dagens lunch. Tvärtom upplever vi det som charmigt, inbjudande och tryggt.

Tänk att vi nu ska få uppleva detta även i Malmö – ja, och förstås i resten av Sverige. Det som skapar trygga miljöer är ansvarstagande verksamhetsutövare, fungerande tillsyn och tydliga regler mot överservering, inte statliga krav på antalet stekpannor och ugnar.

Fru talman! Detta är därför en reform som kombinerar flera viktiga värden: mindre byråkrati, bättre villkor för småföretag, större frihet för entreprenörer, ett modernare regelverk och fortsatt ansvar i alkoholpolitiken. Det är en rimlig och balanserad reform som för svensk lagstiftning närmare svenskarnas verklighet. Därför yrkar jag bifall till propositionen. (Applåder)

Anf. 18 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! För ungefär ett år sedan stod vi här i kammaren och debatterade införandet av gårdsförsäljning i Sverige, något som Centerpartiet drivit på för under 20 års tid och som till slut blev verklighet tack vare en utredning som genomfördes under den förra mandatperioden och en proposition som lades fram under den här mandatperioden. Förslaget blev inte så frihetligt och företagervänligt som vi i Centerpartiet önskade oss, men det blev i alla fall verklighet. Ett stort antal producenter av öl, vin, cider och destillerade drycker hann öppna upp för försäljning redan förra sommaren. Det här var bra för besöksnäringen, för landsbygden och för den svenska mat- och dryckeskulturen – utan att ha någon märkbar påverkan på folkhälsan.

Nu står vi här igen, fru talman, och debatterar ytterligare en fråga som Centerpartiet drivit länge, nämligen den om att avskaffa matkravet för serveringstillstånd. Matkravet innebär, som det är utformat i dag, att ett serveringsställe dels måste ha ett eget restaurangkök i anslutning till serveringslokalen, dels måste servera ett varierat utbud av maträtter ända fram till klockan 23 på kvällen, även om det bara är en pizzeria, en vinbar eller en nattklubb.

Dessutom har bedömningarna som gjorts runt om i Kommunsverige varierat kraftigt i fråga om vad som menas med ett varierat utbud av maträtter. De flesta kommuner har krävt att man ska tillhandahålla nio maträtter, vilket i praktiken inneburit tre förrätter, tre huvudrätter och tre efterrätter. Detta har krävts även på en pizzeria eller en korvkiosk för att kunna servera öl eller vin till maten. Några kommuner har krävt ett mindre antal maträtter, och någon har krävt ända upp till tolv olika maträtter. Att detta varit en helgalen kravställning råder det ingen som helst tvekan om.

Samtidigt som man behövt ha köket bemannat ända fram till klockan 23 på kvällen har det förstås inte funnits något krav på att någon faktiskt ska äta. Sent på kvällen på en pub eller en restaurang är det ju rätt ofta så att folk kommer för att dricka en öl eller ett glas vin men inte för att äta.

Hur gästerna betar sig vet naturligtvis den som driver stället bäst av alla. Men den personen har inte varit tillfrågad. Hur länge köket ska vara öppet och hur många maträtter som ska serveras har bestämts av

staten och kommunen. Nu, fru talman, blir det slut på detta överförmynderi.

Med den nya lagstiftningen upphävs 8 kap. 15 § alkohollagen. Därmed upphör kravet på eget kök, på egen matservering, på utformning av baren och på antalet sittplatser. Makten lämnas över till den som driver verksamheten att själv avgöra om man vill ha ett kök, vilken meny man ska erbjuda, hur sent på kvällen man ska servera mat, hur många sittplatser man ska ha och om de ska vara under tak eller inte. Det innebär en förändring av en lagstiftning som i årtionden varit obsolet men ändå tillåtits leva kvar.

Från Centerpartiet har vi motionerat och interpellat om den här frågan under hela mandatperioden. Det var med glädje som vi noterade att Förenklingsrådet satte igång ett arbete med att utreda och se över lagstiftningen.

Samtidigt gick det en chockvåg genom branschen när regeringen förra året i Almedalen meddelade att man tänkte tillsätta en ny utredning, vilket sannolikt hade inneburit att den här frågan hade petats över kanten till nästa mandatperiod. Under sommaren nyktrade regeringen dock till och nöjde sig med Förenklingsrådets utredning, som gick ut på remiss. Och nu står vi här i dag, med debatt och beslut om den nya lagen.

Reformen är inte bara en rimlig anpassning till vår samtid och en ändrad alkoholkultur. Den innebär också minskat krångel och minskade kostnader för besöksnäringen. Utredningen pekar på besparingar på omkring 3,9 miljarder kronor per år. Samtidigt bedöms branschen kunna växa med mellan 200–300 nya serveringsställen per år. Möjligheten ökar för en större mångfald av restauranger, vinbarer, ölkällare, cocktailterrasser och takserveringar som levandegör städer och samhällen.

Alltjämt, fru talman, är det folkhälsan som är styrande i svensk alkoholpolitik. Så är det även i det här fallet. I utredningen varnas för ett måttligt ökande av alkoholkonsumtionen. Men tittar man på vårt grannland Finland, som genomförde samma reform 2018, kan man se att alkoholkonsumtionen har fortsatt att minska sedan dess. Det finns ingen anledning att tro att det skulle se annorlunda ut i Sverige.

Reformen innebär inte heller någon förändring i ansvaret för den som har ett serveringstillstånd. Serveringen ska alltjämt ske på ett ansvarsfullt sätt, med överblick över gästerna och under ordnade former.

Fru talman! Avskaffandet av matkravet är en bra och efterlängtd reform, både för branschen och för gästerna. Den tar bort onödiga krav och onödiga kostnader för företagen samtidigt som den kommer att leda till ett ökat och mer mångfasetterat utbud för gästerna.

Samtidigt behöver mer göras för att stimulera besöksnäringen i Sverige. Arbetsgivaravgifterna för unga måste tas bort permanent. Regelkrånglet i övrigt måste minska, och utvisningarna av arbetskraft måste upphöra. Men i dag får vi ändå glädja oss åt en viktig reform som är bra både för besöksnäringen och för besökarna. Den 1 juni försvinner äntligen matkravet. Det gör Sverige lite friare, lite grönare och lite roligare.

Anf. 19 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! ”Om du fyller din bägare med vatten skriver du aldrig något klokt, men vin är Parnassus häst som bär en skald till skyarna.” Så skrev den gamle greken Athenaios, eller det brukar åtminstone ofta attribueras till honom. Det är ett gammalt ordspråk om alkoholen.

Visst är alkohol farligt. Det vet vi alla. Det har sagts här i debatten många gånger. Men Sverige behöver en friare alkoholpolitik – inte en ansvarslös alkoholpolitik, inte en politik som blundar för alkoholens risker, men vi behöver en alkoholpolitik som behandlar vuxna människor som just vuxna, fria individer. Det är en politik som utgår från hur människor faktiskt vill leva sina liv, inte från moralism och misstänksamhet. Det är en politik som både ser och erkänner alkoholens farlighet men även nyttan av alkohol för både individ och samhälle.

Fru talman! Under väldigt lång tid har svensk alkoholpolitik präglats av idén att alkohol i första hand är ett samhällsproblem som måste begränsas och kontrolleras. Det har bildats och inpräntats myter om det gamla superiet. Vuxna människor har omyndigförklarats av folkhälsoextremister från både höger och vänster. Det perspektivet har format alltifrån serveringstillstånd och öppettider till villkoren för dryckesproducenter, och det har varit ett problem.

Alkoholen och dryckeskulturen är samtidigt en viktig del av vårt samhälle, vår kultur och vår civilisation. Människor har i tusentals år, sedan innan vi blev bofasta, samlats kring mat och dryck – inte för att suppa ihjäl sig utan för att skapa gemenskap, kultur och relationer och för att släppa lös kreativitet och skapande. Tavernor, värdshus, ölkällare och barer har varit platser där idéer mötts, kulturer vuxit fram och människor från olika samhällsskikt träffats. Religiösa riter har byggts kring alkoholen och har lagt grunden för många civilisationer genom världen genom åren. Alkoholen har hjälpt oss människor att knäcka svåra problem, skapa stor konst och lösa svåra konflikter.

På många sätt har alkoholen varit central för framväxten av vår civilisation. Den har varit ett socialt verktyg som har hjälpt oss i vår unika nisch bland jordens alla djur och bidragit till att göra människan dominerande på vår planet.

Fru talman! Vi är i grunden rationella primater, skulle man kunna säga. Men samtidigt är vi svaga, långsamma och på många sätt rätt patetiska som djur betraktade. I strid med en schimpans blir en ensam naken människa slarvsylta. Människan får armar och ansikte avslitna och blir biten.

Men vi är också som myror och bin som arbetar ihop. Vi innoverar. Vi samarbetar, vi skapar kultur och vi bygger gemenskap. Vi för vidare och bygger på varandras erfarenheter. Vi måste lita på främlingar och vi måste lära av varandra. En människa blir slarvsylta i slagsmål med en schimpans, men 100 människor vinner mot 100 schimpanser.

En kontrollerad konsumtion av alkohol hjälper effektivt till med just de saker som gör oss mer

framgångsrika än andra arter – vår innovativa förmåga, vår kreativitet, vår kultur och vår sociala organisering. Ändå, fru talman, behandlas svenska barer ofta som om de främst vore ordningsproblem.

Fru talman! När människor dricker måttligt tillsammans sänks garden. Samtalen blir friare, misstron minskar och relationer byggs snabbare. Det är ingen slump att så många affärsidéer, vänskaper, fredsavtal, kärleksrelationer, innovationer och kulturella uttryck vuxit fram runt just middagsbord, i pubar och i barer. Detta betyder inte att alkohol är riskfritt, men det betyder att alkohol också fyller sociala funktioner som moderna samhällen ofta underskattar.

I en tid där ensamheten växer, där människor umgås mindre fysiskt och där allt fler relationer sker via skärmar borde vi förstå värdet av platser där människor faktiskt möts. Fru talman! Det är mot den bakgrunden som avskaffandet av matkravet ska förstås. Det är svårt att hitta ett bättre exempel på hur en föråldrad svensk alkoholpolitik ibland fungerar.

I dag måste den som vill öppna en bar i praktiken också öppna ett restaurangkök. Staten kräver alltså inte bara att man ska kunna servera alkohol ansvarsfullt. Staten kräver också att man ska kunna servera mat.

Det är ett märkligt synsätt.

Låt oss säga att någon vill öppna en cocktailbar, en vinbar eller en ölkrog med fokus på dryck, social miljö och kunnig servering. Varför ska staten då tvinga fram verksamhet som ägaren egentligen inte vill bedriva?

Vi lagstiftar inte om att alla hotell måste ha en nattklubb. Vi lagstiftar inte om att alla kaféer måste sälja varm mat, och vi borde inte lagstifta om att alla barer ska vara restauranger.

Matkravet är i grunden paternalistiskt. Det bygger på föreställningen att människor inte kan hantera alkohol om det inte står en Toast Skagen bredvid glaset.

Fru talman! Dessutom slår regelverket ofta hårdast mot de mest seriösa aktörerna. Små nischade cocktailbarer och specialiserade vinbarer med innovativa dryckeskoncept får höga kostnader och stora administrativa krav, trots att det är just där alkoholen serveras mest ansvarsfullt – med utbildad personal, tydliga normer och stark social kontroll.

Fru talman! Vi behöver se utelivet som något mer än bara nöjesindustri. Ett levande uteliv är en del av ett levande samhälle. Barer, restauranger och kvarterskrogar fungerar i praktiken som social infrastruktur. De är vardagsrum för människor som kanske annars hade suttit ensamma hemma och druckit på ett mycket mer destruktivt sätt.

Och ärligt talat: Människor som dricker socialt i miljöer med personal, normer och andra människor omkring sig löper ofta mindre risk att utveckla problem än människor som dricker ensamma hemma. Därför borde svensk alkoholpolitik uppmuntra fler sociala och trygga miljöer, inte färre.

Fru talman! Avskaffandet av matkravet borde bara vara en början. Vi behöver fler liberaliseringar och ett nytt sätt att tänka kring alkoholpolitiken i stort.

Vi borde ha enklare och mer proportionerliga serveringstillstånd. Seriösa krögare ska inte mötas av ett byråkratiskt hinderlopp för att få bedriva verksamhet.

Vi borde ge större frihet kring öppettider. Om ordning fungerar och störningar hanteras ska staten inte detaljstyra när människor får sitta på en uteservering och ta ett glas vin.

Vi borde göra det lättare att öppna små uteserveringar genom enklare regler och mindre kommunal byråkrati. Våra städer behöver fler levande gaturum, inte färre.

Vi borde också diskutera hur större städer kan arbeta strategiskt med nattekonomin. Ett attraktivt uteliv är helt avgörande för ett attraktivt land. Sverige ligger efter.

Och vi måste våga diskutera synen på buller och stadsliv. Flyttar man in mitt i en levande stad får man också acceptera att städer lever. Vi kan inte reglera bort restauranger, barer och musikliv för att människor inte vill ha innerstadens puls. Folk vill ha puls. Folk vill leva i ett samhälle med social interaktion med andra människor.

Fru talman! Missbruk ska fortsatt bekämpas med full kraft. Våld i nära relationer, rattfylleri och beroende är allvarliga problem. Men svensk alkoholpolitik måste bli bättre på att skilja mellan destruktivt drickande och socialt och civiliserat drickande.

Det handlar ytterst om människosyn. Litar vi på att vuxna människor kan ta ansvar? Litar vi på seriösa företagare? Litar vi på sociala normer och på gemenskap? Eller ska staten fortsätta att utgå från att varje bar i grunden är ett problem som måste begränsas? Jag tror inte på den vägen.

En alkoholpolitik som kombinerar ansvar med frihet är rätt. Det handlar om en alkoholpolitik som fokuserar hårdare på verkligt missbruk och mindre på symboliska begränsningar som i praktiken förstör de fördelar som alkohol och dryckeskultur för med sig. Det handlar om en politik som ser värdet av gemenskap, kultur och ett levande samhällsliv.

Det är dags att föra in svensk alkoholpolitik i vuxenvärlden.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 6 Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU25
Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående (prop. 2025/26:60)
föredrogs.

Anf. 20 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag SoU25 *Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder*

närstående. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Vi ska prata om viktiga förändringar i socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, patient-säkerhetslagen och LSS. Det handlar om reformer som kanske inte är de största när man läser om dem. Men det är goda och rimliga förbättringar som kan göra stor skillnad i människors vardag, och ibland tänker jag att det är just där politiken ska vara.

Sverigedemokraterna står bakom dessa förslag eftersom de stärker tre grundläggande saker i välfärden. Det handlar om trygghet, kontinuitet och stöd till dem som bär ett stort ansvar.

Låt oss börja med förslaget om en fast omsorgskontakt för dem som bor i särskilt boende. Många äldre har under årtal känt sig anonyma och övergivna i systemet. Jag tänker på Ola. Han bor i ett särskilt boende. Varje dag möter han nya ansikten. Han vet inte riktigt vem han ska vända sig till. Information går förlorad. Små saker faller mellan stolarna. Med en fast omsorgskontakt förändras det. Då finns det en person som Ola vet att han kan vända sig till. Det är en person som känner Ola, som vet hur han vill ha sin vardag och som inte minst ser när något förändras. En fast omsorgskontakt skapar trygghet, kontinuitet och mänsklig närvaro. Det skapar något så enkelt och viktigt som igenkänning i vardagen.

Jag vill också tala om de anhöriga. Jag har den största respekt för det ansvar som många anhöriga tar för att vårda och stödja sina närstående. Vi talar ofta om välfärden som något som det offentliga ansvarar för, men i verkligheten är det i dag tusentals svenskar som vårdar sina närstående till priset av stora personliga uppoffringar.

Vi har till exempel Ingrid, som vårdar sin man hemma. Hon håller koll på mediciner som hennes man behöver ta, på vård- och läkarbesök som ska göras, på skötsel som han behöver och utöver det – förhoppningsvis – på sin egen vardag.

Hon vet inte vilka insatser som finns. Hon vet inte vart hon ska vända sig för stöd. Med de nya reglerna ska socialnämnden erbjuda henne information och vägledning. Dessutom ska Ingrid erbjudas en stödkontakt som utöver information och vägledning ska ge henne stöd när det gäller planering av åtgärder och när det gäller beslut som eventuellt kan behöva tas.

Detta kan vara skillnaden mellan att orka och att gå sönder. Om vi inte stöttar de anhöriga sviker vi också dem som vårdas.

Fru talman! Särskilt glädjande är de nya förtydligandena kring barnens behov. När en förälder eller ett syskon blir sjuk eller dör ska både socialtjänst och hälso- och sjukvård ha ett tydligt ansvar att stötta barnet.

Låt oss ta ett exempel. Det handlar om en pojke som heter Daniel och som är sju år. Hans mamma är svårt sjuk. Hemma är allt annorlunda. Det är oroligt, och det är ovisst. Men ingen frågar Daniel hur han mår. Ingen förklarar vad som händer. Den här lagändringen tydliggör att vården har ett ansvar att stödja det barn

som har en sjuk förälder eller ett sjukt syskon. Socialtjänsten ska agera, och stöd ska erbjudas.

Det handlar om att ingen ska behöva vara det osynliga barnet i en svår situation. Barn ska inte behöva hamna i skymundan bara för att de inte själva skriker högt. Här sätter vi barnets bästa främst.

Vi ser också positivt på förändringen i LSS, där insatsen avlösarservice inte längre behöver ske i hemmet. Det kan låta som en liten förändring, men för många familjer är det avgörande. Om man tar en familj med ett barn med omfattande behov som exempel fungerar inte alltid avlösning i hemmet. Barnet kanske behöver komma ut, byta miljö och göra något annat. Detta ger en ökad flexibilitet och kan underlätta för både barnets behov och familjens situation.

Praktiska lösningar i stället för stelbent byråkrati är något sverigedemokrater alltid eftersträvar. Det är precis så välfärden ska fungera.

Fru talman! Den röda tråden i alla dessa förslag är tydlig: mer mänsklighet i systemen och mer anpassning efter verkligheten. Sverigedemokraterna menar att välfärden ska bygga på trygghet, värdighet och ansvar. De här förändringarna är tydliga steg i den riktningen. Det är reformer som inte syns i stora rubriker. Det är vardagens politik. Men för alla dem som vårdar sina anhöriga och som möter sin omsorgskontakt varje dag eller är barn i en svår livssituation kan det här vara ett avgörande stöd. Det är just därför det är så viktigt.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom förslagen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 21 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett betänkande som handlar om att stärka insatser för äldre och för dem som stöder och vårdar närstående. Debatten handlar också om trygghet och värdighet och vilket ansvar vi som samhälle är beredda att ta genom hela livet.

Betänkandet handlar inte bara om äldreomsorgens kvalitet utan också om att se och stötta alla de människor som bär upp omsorgen i vardagen. Det gäller anhöriga och närstående – inte minst barn och syskon – som lever med svårt sjuka i sin närhet.

För oss socialdemokrater är det tydligt att välfärden ska vara stark, gemensamt finansierad och finnas där för alla när den behövs. Men då krävs mer än ord. Då krävs politisk vilja och större investeringar.

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom betänkandet eftersom det är helt nödvändigt att förstärka stödet till anhöriga. Vi tog också under förra mandatperioden initiativ till steg ett, genom att vi införde fast omsorgskontakt inom hemtjänsten. Det är viktigt att bygga vidare på. Men vi anser samtidigt att grundutmaningen äldreomsorgen står inför i dag måste lösas parallellt. Vi har därför valt att ställa oss bakom en reservation eller följdmotion från Vänsterpartiet som är kopplad till kompetensförsörjningen.

Det är klart att undersköterskebristen i äldreomsorgen är ett problem, men det är även den generella personalbristen. Ett viktigt skäl är att man upplever att

villkoren är för dåliga för att vara kvar, och många söker sig därför från yrket. Vi ser det problemet i alla 290 kommuner i Sverige men framför allt kanske i glesbygd och mindre kommuner.

Samtidigt vet vi att behoven ökar. Vi blir allt äldre i vårt land. Medellivslängden ökar, och det är glädjande. Samtidigt blir det också mer behov av stöd och service när man blir riktigt gammal. Då räcker det inte med att hoppas att problemen löser sig, som Tidöregeringen gör. Det krävs mer aktiva, långsiktiga lösningar för att göra bland annat äldreomsorgen till en attraktiv arbetsplats.

Regeringens förslag att fasta omsorgskontakter ska vara undersköterskor är bra i grunden. Men problemet är att personal som har den kompetensen är svår att få tag på i tillräcklig utsträckning. Man kan inte lagstifta fram fler undersköterskor. Man måste göra yrket attraktivare. Där måste vi som politiker kliva fram. Det är det klassiska som behövs: bättre arbetsvillkor, rimliga scheman och en arbetsmiljö som gör att personalen orkar. Heltidsanställningar måste vara norm, löneutvecklingen måste spegla ansvaret och så vidare. Vi måste också stärka utbildningsvägarna in i yrket och se till att fler väljer att jobba inom äldreomsorgen. Det handlar om både status och kvalitet.

När äldreomsorgen inte räcker till, fru talman, drabbas inte bara de äldre och personalen, utan även anhöriga får sämre förutsättningar. De tvingas ta ett alltför stort ansvar med ökad stress och svårigheter att få ihop livspusslet som följd.

Om vi inte agerar nu riskerar vi att få en situation där äldre inte får den omsorg de har rätt till samtidigt som personalen pressas till bristningsgränsen och anhöriga får bära en allt tyngre börda. Det är inte värdigt ett samhälle som vill ta ansvar för sina äldre. Det är därför vi står bakom betänkandet och även ställer oss bakom reservationen.

Fru talman! Vi socialdemokrater har varit tydliga hela den här mandatperioden och även i regeringsställning med att vi vill se kraftiga förstärkningar av äldreomsorgen. Vi har i våra budgetförslag kommit med stora ökningarna till kommuner och regioner, och vi har också en särskilt riktad satsning för att öka bemaningen i äldreomsorgen.

Vi vill också se till att statsbidragen är värdesäkrade så att man inte hamnar i ytterligare en sådan kostnadschock som drabbade sjukvården och kommunerna för något år sedan. Det handlar om att ge människor tid att utföra sitt yrke och därmed bra kvalitet för äldre. Det handlar om tid för att personalen ska se varje individ, tid att ge omsorg med kvalitet och tid att skapa trygghet. För lite personal leder till stress, hög sjukfrånvaro och att många lämnar yrket. Det blir en ond cirkel som måste brytas.

Fru talman! Betänkandet påminner oss också om något mer, nämligen att omsorg inte bara handlar om äldre utan även om dem som står bredvid. Anhöriga tar i dag ett stort ansvar. Många gör det av kärlek, men alltför många gör det utan tillräckligt stöd från samhället. Det gäller också barn som lever tillsammans

med svårt sjuka föräldrar eller andra närstående. Det är barn som tar ansvar som inget barn ska behöva bära ensamt. Det är barn som oroar sig. Det är barn som anpassar sig och som ofta blir osynliga. Det gäller även syskon, som påverkas djupt av att en bror eller syster är svårt sjuk eller att deras föräldrar är det.

Det finns ett enormt behov av stöd, information och framför allt avlastning. Här måste samhället kliva fram ytterligare. Ingen ska behöva vara ensam i en sådan situation, varken barn eller vuxen.

Fru talman! När vi pratar om stöd till äldre och anhöriga måste vi se helheten. Det räcker inte med enskilda reformer. Det krävs en sammanhållen politik. Det krävs fler anställda i äldreomsorgen. Det krävs bättre villkor för personalen. Det krävs högre kvalitet i omsorgen i allt från bemötande till mat, ett stärkt stöd till anhöriga – som vi debatterar i dag – och ett samhälle som tar ansvar också för barn och syskon som lever nära detta.

Socialdemokraterna står för en välfärd som byggs ut, inte monteras ned. Vi vet att investeringar i äldreomsorg egentligen inte är kostnader utan en förutsättning för ett tryggt samhälle. Det handlar om hur vi behandlar dem som har byggt vårt land och hur vi tar hand om varandra när livet är som mest sårbart.

Jag yrkar bifall till reservation 1 under punkt 2 om kompetensförsörjning.
(Applåder)

Anf. 22 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! I dag debatterar vi propositionen *Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående*. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! De lagändringar vi diskuterar i dag rör socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, patient- och säkerhetslagen samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Jag vill vara tydlig: Detta är genomarbetade och nödvändiga reformer för att stärka tryggheten i svensk välfärd.

I grunden handlar det om något mycket enkelt men samtidigt avgörande. Det handlar om tillit – tillit att samhället finns där när livet sviktar, när åldern tar ut sin rätt, när sjukdom slår till och när familjer pressas till sin yttersta gräns.

Fru talman! Vi vet att verkligheten i många sårskilda boenden inte alltid motsvarar den trygghet som vi vill att den ska erbjuda. Många äldre möter en vardag där personalen varierar, där kontinuiteten brister och där relationer inte hinner byggas upp. Det är mot denna bakgrund vi nu inför rätten till en fast omsorgskontakt, när behoven finns.

Detta är en reform som sätter människan i centrum. En fast omsorgskontakt innebär inte bara en namngiven person, utan det innebär också ett ansvar, kontinuitet och kvalitet. Det innebär att någon ser hela individen, inte bara enstaka behov. Det innebär att anhöriga också vet vem de ska vända sig till. Det innebär dessutom bättre förutsättningar för personalen att arbeta professionellt och långsiktigt.

Men, fru talman, vi ska inte blunda för verkligheten. Att fatta beslut här i kammaren är en sak. Att få det att fungera ute i verksamheten är en annan. Det finns ett ansvar också där. Därför är det avgörande att reformen följs med rätt förutsättningar. Vi behöver fortsätta stärka kompetensförsörjningen i äldreomsorgen, och vi behöver ledarskap där kvalitet och kontinuitet sätts främst.

Fru talman! En annan bärande del i förslaget handlar om anhöriga, de som ofta står för en tyst och ibland osynlig del i välfärden. Varje dag finns det människor som vårdar en partner, ett barn eller en förälder. De planerar sina liv kring någon annans behov. De tar ansvar, ofta utan att själva efterfråga stöd.

Regeringen tydliggör nu socialnämndens ansvar att erbjuda just information, vägledning och en stödkontakt. Det är en viktig förstärkning. En stödkontakt ska inte vara en formalitet. Det ska vara verkligt stöd i vardagen. Det kan handla om att förstå vilka rättigheter man har, att få hjälp att planera insatserna eller att få någon att tala med när situationen känns övermäktig. För oss moderater är det här en självklar prioritet. När anhöriga får bättre stöd stärks hela omsorgen. Det är både mänskligt och samhällsekonomiskt klokt.

Fru talman! I betänkandet är barnperspektivet särskilt viktigt. När en förälder blir allvarligt sjuk, när ett syskon kämpar med en svår diagnos eller när någon i familjen plötsligt går bort förändras barnens värld. Barn har inte alltid orden för att uttrycka sin oro, men de känner den och bär den.

Därför tydliggör vi nu ansvaret både för socialnämnden och för hälso- och sjukvården att uppmärksamma och stödja dessa barn. Det handlar om att agera i tid, att samverka och att inte låta barn falla mellan stolarna. Det är mer än en lagändring. Det är också ett ställningstagande för barns behov att aldrig hamna i skymundan.

Fru talman! Vi föreslår också en förändring när det gäller avlösarservice. Att insatsen inte längre behöver utföras i hemmet ger en ökad flexibilitet. För vissa familjer kan det innebära bättre avlastning. För andra kan det öppna upp för mer än anpassade lösningar. Det är viktigt att stödet utformas efter individens behov, inte efter systemets begränsningar.

Det är så här vi moderater och vi som regeringsparti vill utveckla välfärden, med fokus på kvalitet, flexibilitet och individens bästa.

Fru talman! Lagändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 juli 2026, men vi vet att ett datum i en lagtext inte i sig förändrar verkligheten. Det är först när reformerna genomförs fullt ut som de gör skillnad. Därför är uppföljning avgörande. Vi behöver säkerställa intentionen i lagstiftningen också så att den blir verklighet i hela landet, även i Dalarna. Att kvaliteten håller och att stödet når fram är vi moderater beredda att ta ansvar för i kommunerna och här i riksdagen, men kommunerna måste också göra sitt jobb för alla sina invånare.

Fru talman! Vi moderater tror på en stark välfärd men också på en välfärd som fungerar, en välfärd där

resurser används klokt, där kvalitet följs upp och där individens behov alltid står i centrum. Med dessa reformer tar vi ett viktigt steg framåt för de äldre som behöver tryggheten i sin vardag, för de anhöriga som bär ett tungt ansvar och för de barn som behöver stöd i livets svåraste stunder. Det är ansvarsfull politik, det är en medmänsklig politik och det är reformer som kommer att göra skillnad.

(Applåder)

Anf. 23 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson och Ebba Busch har sänkt skatten för sig själva och för de 51 miljardärer och 575 000 miljonärer som vi har i Sverige. De rikaste kommer ju inte att vara beroende av att anhöriga vårdar dem och ger dem stöd eller att vara beroende av skattefinansierad äldreomsorg, för de har alltid kunnat köpa den vård och omsorg de behöver.

På samma gång har regeringen och Sverigedemokraterna genomfört nedskärningar i svensk äldreomsorg, som minst 130 kommuner blöder pengar till. Resultatet av det är mindre personal, som stressar mer för att hinna med. De har jämt samvetskval men belönas inte direkt med en bra lön. Äldre väntar olagligt länge för att få äldreomsorg. De får sämre kost och känner att de behöver be om ursäkt om toalettbesöket tar längre tid än vad minutstyningen tillåter.

Samtidigt tillåter regeringen och Sverigedemokraterna att våra skattepengar försvinner som löner till vård- och omsorgsbolagens vd:ar och utdelningar till aktieägare, trots att det larmas om mycket allvarliga problem med vinstjakt inom äldreomsorgen. Det rör sig om fusk, kriminalitet, vanvård och sämre arbetsvillkor.

I det läget ska anhöriga utföra obetald vård och omsorg när välfärdens äldreomsorg är nedskuren, bortprioriterad och marknadsiserad. Oftast är det kvinnor som får dra det tyngsta lasset. Det är en fru, en dotter eller en syster. Det här är en kvinnofälla.

Vänsterpartiet kräver att en haverikommission tillsätts för att granska hela äldreomsorgen, alltifrån finansieringen och arbetsvillkoren till vinstjakten. Det ska inte gå att blunda längre för en kris i välfärden som Tidöregeringen har fördjupat.

Nu ger dock regeringen och Sverigedemokraterna sken av att prioritera äldreomsorgen i och med dagens proposition som vi i riksdagen ska debattera och rösta om. Regeringen presenterar förslag för att stärka stödet till äldre och anhöriga.

Vänsterpartiet har grundsynen att vården och omsorgen liksom anhörigstödet behöver utvecklas. Men vi i Vänsterpartiet är helt övertygade om att det bästa stödet som anhöriga kan få är en välfärd som har god kvalitet och finns i hela landet. Det finns nog inget som gläder och underlättar för de anhöriga mer än när äldre får vård och omsorg i tid och utifrån behov, av välfärdspersonal som mår bra på jobbet och har råd att jobba kvar.

Ett av regeringens förslag är att det ska erbjudas en fast omsorgskontakt för den som bor i särskilt boende för äldre personer. Detta stöder vi i Vänsterpartiet, för vi tror att den fasta omsorgskontakten kan tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad vård och omsorg och samordning. Den fasta omsorgskontakten kan också ha en viktig roll för anhöriga och bidra till deras trygghet.

Regeringen föreslår att endast undersköterskor ska kunna utses till fast omsorgskontakt i särskilt boende för äldre. Vänsterpartiet instämmer i detta. Men verkligheten i landets olika kommuner är att undersköterskebristen är akut och långvarig. Det finns i dag, om ingenting görs, en uppenbar risk att undersköterskor tvingas ta ansvar för orimligt många omsorgstagare, vilket direkt motverkar propositionens mål om kontinuitet och trygghet. Den fasta omsorgskontakten i hemtjänsten har redan visat att det är svårt att säkerställa en jämlik tillgång till omsorgskontakt över hela landet eftersom det saknas utbildad personal. Det ställs mer och mer krav på dem som redan är verksamma, vilket gör att de till slut går sönder av arbetsbelastningen och i värsta fall lämnar äldreomsorgen.

Om regeringens förslag ska bli lyckosamt måste fler vilja utbilda sig till undersköterskor samtidigt som dagens undersköterskor måste vilja stanna kvar i yrket. För att detta ska vara möjligt behöver regeringen och Sverigedemokraterna agera för att öka attraktiviteten i att utbilda sig till och jobba som undersköterska.

I stället har regeringen och Sverigedemokraterna under den här mandatperioden bara ökat kraven på undersköterskorna och annan personal i äldreomsorgen. Arbetare går sönder av arbetsbelastningen eftersom de saknar kollegor. Arbetare ruineras ekonomiskt eftersom lönerna i svensk äldreomsorg är sämst i hela EU, enligt nya siffror. De styrs av minutjakt och jobbar längre tid än vad som är fallet i många andra EU-länder. Om de blir sjuka tvingas de betala en straffavgift på tusentals kronor. Om de blir långvarigt sjukskrivna blir de utförsäkrade. Mitt i en personal- och kompetensförsörjningskris utvisas också undersköterskor och vårdbiträden på löpande band.

Varför har inte regeringen och Sverigedemokraterna presenterat förslag om mer resurser till kommunerna så att de är välfinansierade, så att äldreomsorgen får mer personal, har råd att vidareutbilda personal och kan satsa på att höja lönerna för arbetare och på arbetstidsförkortning? Och varför har man inte avskaffat karensavdraget, infört nationella bemanningsriktlinjer som heltid och tillsvidareanställning och stoppat minutstyrning och delade turer?

Sedan en annan fråga: Varför tillåter regeringen och Sverigedemokraterna att våra skattepengar försvinner till vd:ars löner och aktieägares utdelningar i stället för att låta dem stanna i äldreomsorgen så att vård och omsorg med hög kvalitet kan ges över hela landet, av personal som mår bra på jobbet och har råd att jobba kvar? Det är dessa insatser som avlastar de anhöriga.

Vi kan ta bara ett exempel. Mark Jensen, vd för ett av Sveriges största vård- och omsorgsbolag Ambea, tjänar 550 000 kronor varje månad. Vi snackar om över en halv miljon kronor. Det är lika mycket som 22 vårdbiträdens löner tillsammans. Samtidigt vet vi att det är sämre löner, sämre pensioner och mindre personal inom just vinstjagande vård- och omsorgsbolag.

Detta är resultatet av att våra skattepengar inte stannar i äldreomsorgen utan tillåts försvinna. I stället för att gå till personalens löner och de äldres rätt till plats på särskilda boenden blir de till vinster för vd:ar och utdelningar till aktieägare. Dessutom kommer dessa företag och bolag undan med fusk och vanvård och tillåts fortsätta att etablera sig. Därför måste vinstjakten i svensk välfärd avslutas.

Jag förstår därför inte hur regeringen och Sverigedemokraterna ska kunna trola fram 50 000 nya anställda inom äldreomsorgen till 2030 utan de här satsningarna. Ekvationen är enkel: Om inte politiken lyckas göra så att personal inte blir sjuk och fattig av att arbeta i svensk äldreomsorg kommer anhöriga, varav majoriteten är kvinnor, tvingas ge obetald vård och omsorg. De tar ledigt från jobbet för att gå på läkarbesök med mamma. De hjälper pappa med duschningen om han inte har velat duscha när den minutstyrda hemtjänsten har bestämt att han ska duscha eller lagar mat åt systemen för att hon inte vill ha mikromat varje dag.

Därför, fru talman, yrkar vi i Vänsterpartiet bifall till vår reservation 1. Vi måste lösa personal- och kompetensförsörjningskrisen för att säkra kvaliteten i nutidens och framtidens äldreomsorg.

Avslutningsvis vill jag också säga att det är positivt att avlösarservice enligt LSS föreslås bli mer flexibel och även ska kunna utföras utanför hemmet. Samtidigt är det anmärkningsvärt att regeringen väljer att bara plocka ut en minimal del av LSS-utredningen från 2018 utan att också förhålla sig till hur rätten till assistans, ledsagning och avlösning hänger samman systematiskt. När enskilda delar förändras utan helhetsgrepp riskerar personer med funktionsnedsättning att drabbas av otydlighet, ojämlikhet och rättsosäkerhet. En reform av LSS måste bygga på systemförståelse och kan inte göras på lösryckta grunder.

Vi anser att regeringen bör återkomma med ett samlat förslag, där avlösarservice, ledsagning och personlig assistans behandlas i sitt systematiska sammanhang enligt LSS-lagstiftningens intentioner. En sådan reform bör även syfta till att stärka förutsättningarna för anhöriga genom att säkerställa att insatserna blir tillgängliga, rättssäkra och tillräckliga för att förebygga att anhöriga tvingas kompensera med eget stöd och därmed riskera försämrad livskvalitet och ohälsa.

Jag vill tillägga att LSS har en övre åldersgräns, i dag 66 år, över vilken det inte längre går att söka personlig assistans. Den åldersgränsen är diskriminerande och bör tas bort. Åldersgränsen gör att många som skulle ha nytta av insatsen får söka annat stöd eller blir utan stöd. Eftersom jag inte fick tillåtelse att yrka bifall till en sådan reservation, eftersom detta inte ansågs

hänga ihop med propositionen, vill jag ändå lyfta det för protokollet.

Anf. 24 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! I Sverige räknar vi med att det finns omkring 1,3 miljoner anhöriga som på något sätt vårdar eller tar hand om en förälder, en partner, ett barn, ett syskon eller en nära släkting. Det arbete som dessa personer utför är inte bara en djupt medmänsklig gärning utan innebär också en stor avlastning för samhället. Just därför är det så viktigt att samhället finns där och avlastar den anhöriga när det behövs.

För de allra flesta av oss är det en självklarhet att hjälpa till när en anhörig blir sjuk. Det ingår liksom i själva uppdraget att vara människa. Oavsett om det handlar om en partner som blir sjuk, en förälder som blir dement eller ett barn som skadas i en olycka finns man där som anhörig. Man hjälper, lotsar, stöttar och tröstar. Man ordnar, donar och fixar. Man kontakter sjukvård, omsorg och myndigheter. Men samtidigt finns det en gräns för vad man orkar som anhörig. Det är därför samhället måste finnas där och täcka upp när det behövs.

Som anhörig kan man redan i dag få hjälp och stöd på många sätt, till exempel genom avlösarservice, växelvård, dagverksamhet och hemtjänst. Många kommuner erbjuder stöd via anhörigkonsulent eller anhörigrupper. Viss möjlighet kan också finnas till ekonomisk ersättning, såsom närståendepenning eller omvårdnadsbidrag.

Med dagens betänkande tar vi ytterligare några steg i stödet till den som är anhörig. Det är inga enorma förändringar, men de är likväl viktiga.

I socialtjänstlagen förtydligas nu att socialtjänsten ska erbjuda en stödkontakt till den som vårdar eller stöder en närstående som är äldre eller allvarligt sjuk och till den som stöder en närstående med funktionsnedsättning. Stödkontaktens uppgift ska vara att ge information och vägledning till den anhöriga samt ge stöd vid planering av åtgärder som kan behövas. Det låter kanske inte så dramatiskt, fru talman, men det är en viktig åtgärd för att den anhöriga inte ska känna att allt vilar på de egna axlarna, utan att det finns någon som stöder och vägleder då det kan vara svårt att själv se klart i en väldigt utsatt situation.

Fru talman! En grupp anhöriga som tyvärr har fått alltför lite stöd tidigare och som liksom har tillåtits att glida under radarn är barn och ungdomar. Som barn ska man aldrig behöva ta vuxenansvar för sina föräldrar eller syskon. Likväl är det många barn i Sverige som har fått göra det under hela sin uppväxt.

Alltför många barn växer upp med en förälder med psykisk sjukdom eller missbruk, och de behöver synliggöras. Jag ska citera ett av alla barn som gjort sin röst hörd genom organisationen Maskrosbarn: Jag önskar att någon hade sagt: "Du är inte ensam." För det var precis så det kändes. Ensam. Hade jag vetat att det fanns andra barn i liknande situationer kanske jag hade vågat prata tidigare, vågat be om hjälp, vågat andas lite lättare.

Nu, fru talman, tydliggör vi i lagstiftningen att socialtjänsten ska erbjuda de insatser som behövs när ett barn är i behov av stöd på grund av en närståendes sjukdom, funktionsnedsättning eller i värsta fall dödsfall. Även i hälso- och sjukvårdslagen tydliggör vi vårdgivarens ansvar för att erbjuda stöd till barn, inte bara när det handlar om en förälder utan även när det handlar om ett syskon eller ett styvsyskon.

Nu är förstås det viktigaste hur förändringarna i lagen kommer att hanteras efteråt. I riksdagen slår vi fast ramarna, men utförandet sker i våra kommuner och regioner. Det är där man måste identifiera de barn som är i behov av stöd. Det är där det måste finnas rutiner och metoder att tillämpa. Det är där stödet ska ges på riktigt.

Fru talman! De flesta av oss kommer någon gång i livet att vara anhörig till en närstående som råkar ut för en allvarlig sjukdom, blir funktionsnedsatt eller kanske hamnar i missbruk. Samhällets uppgift måste vara att hjälpa, stötta och avlasta de anhöriga så mycket det går. Från Centerpartiets sida är vi därför positiva till de extra steg som tas i dag, med tydliga krav på information, vägledning och annat stöd som man kan behöva som anhörig, men mycket mer behöver göras framöver.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson, justitieminister Gunnar Strömmer, utrikesminister Maria Malmer Stenergard och sjukvårdsminister Elisabet Lann.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Bostadsbyggandet

Anf. 26 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Bostadsbyggandet har kraschat. Det drabbar enskilda individer som behöver en bostad, byggjobbare som blir arbetslösa och byggelever som inte får praktikplats när bostadsbyggandet faller som en sten. Företag går i konkurs. Samhället i stort kan inte växa. Vi kan inte erbjuda goda bostäder, och tillväxten i Sverige hålls tillbaka.

Bostadsbyggandet är alltså nere på 30 000 anmälda byggstarter. Det som behövs är 52 000 färdigställda bostäder per år. De här 30 000 är alltså inte spadar i backen, utan vi får se hur det blir utifrån den efterfrågan som faktiskt finns.

Vi kan konstatera att runt 10 000 arbetslösa byggnadsarbetare finns i Byggnads a-kassa och att var fjärde arbetare i svensk träindustri har varslats.

Andreas Carlson, ansvarigt statsråd, kan inte vara nöjd med detta. Min enkla fråga är: Vad borde han och regeringen ha gjort annorlunda?
(Applåder)

Anf. 27 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Nej, ingen kan vara nöjd med den situationen. Men den har ju inte uppstått av en slump de senaste tre åren, och det vet Markus Kallifatides mycket väl.

Under åtta år, när Socialdemokraterna hade chansen att genomföra reformer som att korta ledtider, förändra och förenkla byggregler och tillgängliggöra mark i attraktiva lägen, gjorde man inte tillräckligt. Trots att vi då hade högkonjunktur och ett läge där det till och med var gratis att låna pengar under perioder byggdes det inte tillräckligt med bostäder, enligt Boverkets beräknade byggbehov. Det här känner Markus Kallifatides till.

Det regeringen har gjort sedan dag ett är att ta tag i strukturella hinder. Vi genomför massiva regelförenklningar. Vi arbetar för att korta ledtider och sänka kostnaderna för att bygga. Vi möjliggör för fler att förverkliga sina boendedrömmar genom att ta bort det skärpta amorteringskravet och höja bolånetaket så att kontantinsatskravet sänks.

Det här sänker tröskeln så att fler kan förverkliga boendedrömmen. Vi är inte färdiga. Vi har bara börjat.

Anf. 28 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag kunde inte uppfatta någon självkritik här, utan regeringen och statsrådet är ändå tämligen nöjda med vad man har gjort.

Konkurserna är rekordmånga inom byggsektorn. Det handlar om över 6 000 bolag i konkurs under perioden 2023 till i dag, enligt Tillväxtanalys. Småhusbyggandet, som regeringen och statsrådet gärna lyfter fram, är det lägsta i Sverige på 100 år.

Anf. 29 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! För alla som lyssnar på det här går det ju att spola tillbaka och lyssna. Jag rekommenderar Markus Kallifatides att göra det. Jag sa att ingen kan vara nöjd. Men det är ett väldigt högt tonläge, och man slår sig för bröstet för en politik som faktiskt har satt oss i den situation som vi har.

Det är klart att det hade varit bättre om allt det vi nu genomför för att ta tag i strukturella hinder så att det blir lättare och billigare att bygga, som att korta ledtider och förändra byggregelverk, hade varit på plats innan vi gick in i en lågkonjunktur. Då hade det kunnat byggas mer. Nu har vi åtgärdat det, och det kommer att göra att det blir bättre.

(Applåder)

En nationellt samordnad vård

Anf. 30 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Herr talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Elisabet Lann. Den handlar om journalsystemen, som kanske är det allra tydligaste symtomet på regionernas olämplighet i fråga om vårdansvaret.

Vi har länge kunnat följa de väldigt allvarliga bristerna, återkommande bristerna, som är kopplade till regionernas hantering av just journalsystemen. Men alldeles nyligen nåddes vi också av att dödsfall har kunnat kopplas av personalen till vissa av journalsystemen.

Lidandet för patienterna och belastningen på personalen är såklart det allra mest problematiska med detta, men själva kostnaden är också fullständigt oacceptabel. Den är kolossal – upp till 20 miljoner per region och månad. Vi blir lurade.

Jag är väldigt glad att kollegan socialminister Jakob Forssmed lyfte det här i måndags och gav uppdrag till E-hälsomyndigheten. Men sjukvårdsministern har det övergripande ansvaret för hur vården fungerar, och därför är min fråga hur Elisabet Lann ser på utvecklingen mot en mer nationellt sammanhållen och harmoniserad vård.

Anf. 31 Sjukvårdsminister ELISABET
LANN (KD):

Herr talman! Tack till frågeställaren, som lyfter en otroligt viktig fråga!

Jag tror att vi historiskt sett har pratat för lite om hur viktig den här typen av stödsystem är för att vården ska fungera. Vi har i dag ett läge där det är ett verkligt stort arbetsmiljöproblem för dem som arbetar i vården med system som står och snurrar och inte fungerar tillfredsställande.

Det pågår ett arbete med att få på plats den nationella digitala infrastrukturen. Jag tycker bara att det är viktigt att ha med sig att den inte ska ersätta regionernas journalsystem, utan det handlar mer om att bygga vägarna. Sedan går det att köra på vägarna med lite olika fordon, för att ta till en liknelse eller jämförelse.

Men det är viktigt att alla dessa journalsystem och data kan delas på ett ändamålsenligt och patientsäkert sätt.

Vi tar också steg mot ökad statlig styrning på samtliga områden inom sjukvården, och det är för patientsäkerhetens skull och för att undvika den här typen av haverier.

Anf. 32 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Herr talman! Tack till sjukvårdsministern för det väldigt viktiga beskedet!

Nu är det bara två partier i Sveriges riksdag som är för ett statligt huvudmannaskap. Men det är ändå alla partier som röstar för ett ökat statligt ansvar, och det tycker jag är väldigt viktigt och talande.

I väntan på att vi går mot ett ökat statligt ansvar och att alla de sakerna kommer på plats undrar jag hur man kommer att hantera den här situationen så att problemen inte fortsätter. Just detta att det är olika fordon oroar mig lite. Innan vården blir mer sammanhållen, hur ska vi säkra att regionerna inte havererar?

Anf. 33 Sjukvårdsminister ELISABET
LANN (KD):

Herr talman! När det gäller specifikt den digitala infrastrukturen får jag hänvisa till ansvarigt statsråd. Men i övrigt tar vi ett antal initiativ på väldigt många områden.

Vi ökar harmoniseringen och gör kunskapsstyrningen mer sammanhållen för att undvika alltför många styrsignaler ut till vården. Det ska vara sammanhållet och evidensbaserat, också genom att Socialstyrelsen jobbar mycket mer verksamhetsnära med regionerna i dag för att implementera och få ut kunskapsstödet.

Hyra av fängelseplatser i Estland

Anf. 34 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Jag riktar mig till justitieministern.

Regeringen har bestämt sig för att hyra fängelseplatser i Tartu i Estland. Detta är tänkt att gälla 600 platser. Vänsterpartiet har varit kritiskt och motsatt sig detta.

Jag har nyligen fått höra att Kriminalvårdens egen undersökning visar att 62 klienter skulle kunna passa för verkställighet i Estland.

Min fråga till ministern är: Kan detta stämma, och skapar denna låga siffra i så fall oro för genomförandet av avtalet?

Anf. 35 Justitieminister GUNNAR
STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Gudrun Nordborg, för möjligheten att diskutera denna utomordentligt angelägna fråga!

Det är dessvärre symtomatiskt att Vänsterpartiet har varit emot det här, eftersom Vänsterpartiet är emot alla reformer oavsett om det handlar om att bekämpa brott, förebygga brott eller låsa in dem som begår allvarliga brott.

Om vi skulle rulla på som vi hittills har gjort, det vill säga på den väg som hade Vänsterpartiets välsignelse, hade ju ingenting hänt i något av alla dessa avseenden. Jag är otroligt glad för att vi nu på ett lyckosamt sätt har kunnat komma överens med Estland, ett av våra viktigaste grannländer i det nordisk-baltiska sammanhanget, om att från och med augusti månad få hyra upp till 600 anstaltsplatser.

Det är klart att det kommer att fyllas på gradvis. Det ligger i sakens natur, precis som när det gäller all annan nybyggnation och tillgänglighet av platser. Kriminalvården är helt inställd på att vi kommer att fylla de platser vi behöver. Detta kan i synnerhet ses i ljustet av det ansträngda läge som Vänstern lämnade efter sig.

Anf. 36 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Min följdfråga gäller vilka kriterier som gäller när man ska välja vilka som ska placeras i Estland. Jag undrar hur man ska genomföra detta och om den siffra som jag har fått uppgift om också innebär att de intagna har godkänt verkställighet av deras straff i Tartu.

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Herr talman! Kriterierna är väldigt tydliga. Det här motsvarar en svensk klass 2-anstalt, och det betyder att det inte är aktuellt att skicka över till exempel personer som har begått riktigt allvarliga brott i den gängkriminella miljön eller som har gjort sig skyldiga till terrorbrott eller andra liknande brott. I övrigt är det dock möjligt att placera fångar som motsvarar säkerhetsklass 2 där.

Detta bygger inte på samtycke – det bygger lika lite på samtycke som annan placering i kriminalvården gör det. Det är inte dåligt om man kan komma överens, men det är heller inget krav. De här platserna kommer att fyllas, och de behövs.
(Applåder)

Lagrådets funktion och uppdrag

Anf. 38 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! Det är många som har synpunkter på regeringens politik, men några av alla dem som yttrar sig har ändå en särställning. Det är Finanspolitiska rådet, Klimatpolitiska rådet och Lagrådet. Det är myndigheter med uppdrag att granska just regeringens politik, och Lagrådets uppdrag finns i grundlagen.

Alla dessa tre instanser har i sina årliga rapporter och i sina många yttranden kommit med svidande kritik mot regeringen. Lagrådet säger att beredningen brister och att man knappt kan använda förslagen som lagstiftning. Vi ser dock att regeringen nonchalerar, förminskar och många gånger helt avfärdar Finanspolitiska rådets och Klimatpolitiska rådets rekommendationer och Lagrådets många yttranden.

Min fråga till justitieministern rör just Lagrådet. Överväger regeringen några förändringar i Lagrådets funktion eller uppdrag?

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Ulrika Liljeberg, för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna!

Jag vill börja med att säga att Centerpartiet ju en gång satte en svårslagen standard när det gäller att nonchalera Lagrådet, och då gällde det frågan om de ensamkommande. Det har väl aldrig någonsin skrivits så skarpt från Lagrådet rörande en enskild lagstiftningsprodukt som i det fallet. Det hindrade dock inte Centerpartiet från att på tvärs mot Lagrådets mycket starka avrådanen gå med Vänstern och rösta igenom den reformen.

Vi tar Lagrådets yttrande på utomordentligt stort allvar. Om man tittar inte minst på det straffrättsliga området – de stora reformerna när det gäller osjälständiga brottsformer, psykiskt våld och den breda straffreformen – gör vi stora anpassningar i ljustet av Lagrådets synpunkter. Det gäller i synnerhet lagtekniska frågor, systematik och annat.

Delar av granskningsområdet träffar också sådant som är mer i snittet mellan juridiken och politiken, till exempel när man värderar det bakomliggande syftet med lagstiftningen och om man till exempel ska ha höga eller låga straff. I de delarna har vi gjort en annan bedömning, och då har vi också motiverat väldigt utförligt hur vi har tänkt och varför.

Anf. 40 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! Om jag visste att det här var en tävling i att inte lyda Lagrådet måste jag fast jag är tävlingsmänniska medge att jag den här gången förlorar med råge, och jag tycker inte att detta är en standard att ta efter.

Vi i Centerpartiet tycker att Lagrådet har en viktig funktion i vår liberala demokrati. Vi brukar ofta få klagomål om att vi är emot snabb lagstiftning. Centerpartiet tycker om snabb lagstiftning, men den får inte vara undermålig. Det känns alltså bra att höra att ministern lyfter fram Lagrådets utomordentligt viktiga roll.

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Herr talman! Faktum är att vi under den här mandatperioden stärker Lagrådets roll genom att utvidga deras mandat till att omfatta alla fri- och rättighetsfrågor, inklusive dem som finns i regeringsformen. Vi är alltså en regering som stärker Lagrådets roll.

När de här lagstiftningsprodukterna kommer till riksdagen ska det bli intressant att se om Centerpartiet då kommer att motsätta sig dubbla straff för gängkriminella eller att upprepade grova våldtäkter ska kunna leda till livstids fängelse. Det är andra viktiga reformer som har varit en del av de paket som Lagrådet har behandlat men som vi menar är så angelägna i sak att de måste tas vidare till riksdagen och att de måste förverkligas.

(Applåder)

Internationella domstolens utlåtande om Israels agerande

Anf. 42 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! I juli 2024 kom Internationella domstolen med ett utlåtande där man slog fast att den israeliska ockupationen av Gaza och Västbanken inklusive östra Jerusalem och Golanhöjderna är olaglig och måste monteras ned. Man slog också fast att omvärlden, det vill säga FN:s samtliga medlemsstater, inte på något vis får stödja Israels bosättningspolitik vare sig ekonomiskt eller politiskt.

Min fråga till utrikesministern är hur statsrådet tolkar hur man ska leva upp till Internationella domstolens utlåtande och vad regeringen gör för att se till att man uppfyller detta ansvar.

Anf. 43 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Tack, Jacob Risberg, för frågan!

Regeringen ser med mycket stor oro på utvecklingen på Västbanken och menar i likhet med ett antal länder att vi behöver sätta större press på den israeliska regeringen för att man ska upphöra med det här beteendet.

För att öka pressen har Sverige tillsammans med Frankrike nyligen föreslagit att EU-kommissionen ska lägga fram förslag på att stärka EU:s differentieringspolitik mellan handel från Israel och handel från de illegala bosättningarna. Vi kommer att fortsätta att driva detta, och jag kommer mer konkret att fortsätta att göra det på måndag, då rådet sammanträder igen.

Anf. 44 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det är ju inte bara stater som har ett ansvar eller en relation till Israel, utan det kan även investerare och företag ha – till exempel svenska företag och investerare.

Jag undrar därför hur regeringen bistår dessa med att tolka Internationella domstolens utlåtande för att tillförse att svenska företag eller investerare inte bryter mot internationell rätt.

Anf. 45 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Det verkar vara allt fler som tror att UD har en roll som juridisk rådgivare. Det har vi alltså generellt inte.

Jag ser framför allt en roll för regeringen i att driva på just i rådskonstellationen. Därför har vi också gjort detta mot israeliska ministrar som på ett extremt sätt driver på för den bosättningspolitik som är illegal. Vi vill också se en utökad sanktionspolitik mot extremistiska bosättare, och även det kommer vi att fortsätta att driva på.

(Applåder)

Gängens rekrytering på nätet

Anf. 46 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieministern.

Sverige ser ut att bli först i EU med lagstiftning mot gängens rekryteringsannonser online. Vad innebär det konkret, justitieministern, för möjligheten att bekämpa det som kallas crime as a service?

Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman och Charlotte Nordström! När det gäller att bekämpa terrorism och rekrytering till våldsbejakande extremism har polisen i dag utmärkta verktyg med stöd i lagstiftningen för att med hög hastighet plocka ned annonsering. Motsvarande möjligheter finns dock inte lagligt sett i dag när det gäller gängens rekrytering av barn, och det är detta vi nu ändrar på.

Sverige kommer att bli först i EU med att presentera en lag för att ta bort rekryteringsannonser på nätet. Ingen annan medlemsstat har en sådan lag, och för Europa är det en stor milstolpe att Sverige nu går före och gör det här. Det handlar kort och gott om att polisen ska få möjlighet att beordra plattformar att inom en timme plocka ned rekryteringsannonser riktade till barn. Annars ska plattformarna kunna drabbas av sanktioner på upp till 5 miljoner kronor. Vi är övertygade om att detta kommer att bita.

Anf. 48 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Herr talman! Så bra, justitieministern! Förslaget har dessutom tagits fram via ett snabbspår: Remisstiden kortades, och EU-kommissionen beviljade undantag från frysningsperioden. Ändå har Socialdemokraterna kritiserat tempot. Hur trovärdig är den kritiken? Och hur ser ministern på möjligheterna att lagen faktiskt träder i kraft redan den 15 juli?

Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Man kan ju säga att Socialdemokraternas åtta år vid makten kännetecknades av ett grunddackord av för lite och för sent. Det är klart att trovärdigheten när man riktar motsvarande anklagelse mot den här regeringen är något begränsad – i synnerhet när man låter sina kompisar i underlaget anmäla mig till KU just för att det går för fort och vi gör för mycket. Det där får oppositionen alltså samordna på lämpligt sätt.

Vi har gjort det här så snabbt vi bara kan. Vi gjorde ingen extern utredning, utan den är gjord internt på departementet. Den remitterades under två månader, och vi fick EU att säga att fyra månaders frysningsperiod inte behövdes i det här fallet. Nu ligger förslaget hos Lagrådet, och snart ligger det här i kammaren. Om ni i riksdagen är beredda att jobba på – och om alla ledamöter är på plats – kommer vi också att kunna rösta om det före sommaren.

(Applåder)

En mer jämlik vård i hela landet

Anf. 50 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Elisabet Lann.

I dag avgör inte bara medicinska behov vilken vård patienter i Sverige får utan också var i landet man bor. Det spelar roll vilken av de 21 regionerna man råkar bo i. För många framstår detta som ett vårdlotteri, och det är inte rimligt. För oss kristdemokrater är jämlik vård en grundläggande princip. Det ska vara behovet, inte bostadsorten, som avgör. Därför driver vi på för ett ökat statligt ansvar för sjukvården.

Vårdansvarskommittén har också varit tydlig på flera avgörande områden. Det krävs en starkare nationell styrning, och det finns en bred majoritet gällande sex särskilt viktiga områden där staten behöver ta ett större ansvar. Min fråga till ministern är: Hur ser ministern på ett genomförande av dessa förslag? Vilka konkreta steg avser regeringen att ta för att stärka en mer jämlik vård i hela landet genom statlig styrning?

Anf. 51 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en angelägen fråga.

Precis som ledamoten lyfter finns det en bred samsyn om att staten behöver ta ett ökat ansvar inom flera områden. Vårdansvarskommittén pekade i sitt arbete ut ett antal sådana områden men var inte särskilt färdig gällande hur detta ska ske, så att säga.

Sedan det betänkandet överlämnades till dåvarande sjukvårdsminister har regeringen tagit initiativ på flera områden. Bland annat har en utredning tillsatts för att se över hur staten kan ta ett större ansvar inom läkemedel och vaccin. Vi har gett ett tilläggsdirektiv till den statliga utredningen Behovsstyrd vård om att stärka patientens ställning, bland annat genom ökade sanktioner. Vi har tagit flera initiativ på kompetensförsörjningsområdet. Vi har även övergått till att styra statsbidragen, genom förordning, genom Socialstyrelsen i stället för genom SKR. Detta är några exempel.

Anf. 52 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag har även en annan fråga. Historiskt minskade vårddköerna när exempelvis Göran Hägglund var socialminister och Kristdemokraterna var med och styrde. I dag ser vi att utvecklingen återigen går åt rätt håll när det gäller vårddköerna. Vad gör regeringen konkret för att minska vårddköerna här och nu?

Anf. 53 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Regeringen arbetar på flera fronter eftersom det inte finns en enskild orsak till att köerna är så långa där ute. Vi har under den här mandatperioden skjutit till 25 miljarder kronor bara till arbetet med att öka tillgängligheten och korta köerna, och det är därför vi ser resultat. Som en del i detta har vi riktat ett stöd

direkt till ett antal engångsinsatser – som man kan beta av ganska snabbt om man fokuserar på det – för att minska trycket på hela vården. Vi har också tillsatt en nationell kösamordnare.

Gängvåldet

Anf. 54 MAURICIO ROJAS (L):

Herr talman! Under årets första fyra månader inträffade 28 skjutningar, och 7 människor miste livet. För fyra år sedan var motsvarande siffror 135 skjutningar och 26 döda. Det var arvet efter drygt sju år med socialdemokratisk regering.

Vi ska inte glömma hur det såg ut, men vi får inte heller slå oss till ro. Även om utvecklingen går åt rätt håll finns nämligen ett allvarligt våld fortfarande kvar, inte minst i form av sprängningar. Frågan till justitieministern är därför enkel: Vad tänker regeringen göra för att säkerställa att vi aldrig återvänder till den katastrofala situation som Socialdemokraterna lämnade efter sig?

Anf. 55 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Mauricio Rojas, för möjligheten att diskutera den här viktiga frågan!

Till att börja med är det en realitet att dödsskjutningarna tredubblades mellan 2012 och 2022, då vi tog över. Utfallet 2022 var 62 dödsskjutningar. Norge hade 4, Danmark hade 4 och Finland 2, så det var ett exceptionellt rekord. Jag vill också säga att detta alltså var toppen av en ökning som pågått i tio år.

Det där lyckades vi med gemensamma krafter bryta. I dag kan vi konstatera att vi på helår räknat har halverat det dödliga våldet kopplat till gängen, och det första kvartalet i år ser ännu bättre ut. Det här betyder att vi är på rätt väg, men vi är verkligen inte framme.

Det är klart att valet i höst i väldigt hög grad kommer att handla om den här frågan. Ska vi nu fortsätta på den inslagna vägen, det vill säga inte vika av från den nya kursen och inte slå av på takten i arbetet med att ta itu även med allt det återstående våldet, som skapar så mycket lidande för brottsoffer och samhället i stort? Eller ska vi gå tillbaka till den vänsterpolitik som i hög grad orsakade, eller i varje fall förvärrade, problemen och till den oförmögenhet till handling som rådde under den förra regeringen? Det blir en viktig debatt i höst.

Anf. 56 MAURICIO ROJAS (L):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Du har säkert rätt i det du säger.

Samtidigt kan vi i detta sammanhang konstatera en mycket bekymmersam utveckling: 127 barn under 15 år misstänktes för inblandning i mord eller mordplaner under 2025. Det är en dramatisk ökning jämfört med tidigare år. Min fråga är därför: Vilka specifika åtgärder avser regeringen att vidta för att stoppa rekryteringen av barn till grov kriminalitet?

Anf. 57 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Ja, detta understryker att vi måste göra flera saker samtidigt. Vi måste förstås arbeta mot våldet, bryta rekryteringen av barnen och strypa den kriminella ekonomi som så att säga driver våldet och rekryteringen.

Skälet till att vi har hamnat i det här läget är att rekryteringen har flyttat från skolgården och fotbollsplanen in i mobilerna. Då måste brottsbekämpningen flytta efter, och det gör den nu. Vi talade tidigare om möjligheten att ta ned rekryteringsannonserna i den digitala miljön. Polisen har också fått rätt att gå in i mobiltelefoner när det gäller barn under 15 för att komma åt dem som rekryterar, och vi kommer att låsa in dem som rekryterar barnen tre gånger så länge – om den straffskärpning som ifrågasattes tidigare går igenom. (Applåder)

Järnvägen och prioriteringarna i den nationella planen

Anf. 58 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! I sina regeringsförklaringar har regeringen talat om infrastruktur för jobb och tillväxt, om järnväg för arbetspendling och godstransporter och om ett sammanhållet Sverige. Men i den nationella planen plockar regeringen nu bort viktiga järnvägsprioriteringar i både Jönköpings och Östergötlands län. Det handlar om projekt som kommunerna, regionerna och Trafikverket har arbetat med i decennier och där det har funnits en bred politisk enighet. Det handlar om jobb, tillväxt, konkurrenskraft, industrins transporter, redundans och den gröna omställningen i hela Sverige.

Min fråga till infrastrukturministern är: Går det verkligen att lita på regeringen med tanke på att kommunernas och regionernas viktigaste prioriteringar plockas bort? (Applåder)

Anf. 59 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det går att lita på regeringen och på att regeringen använder skattebetalarnas pengar på effektivast möjliga sätt.

Det är modigt av Carina Ödebrink att lyfta fram den förändring som vi gör i Jönköping. Kostnaden för detta objekt har stuckit iväg med 97 procent sedan det först kom in i planen. Det är ett objekt som skulle innebära minskad arbetspendling, eftersom man skulle behöva riva järnväg i Tabergsdalen. Nu rustar vi upp befintlig infrastruktur så att de som bor i Tabergsdalen kan fortsätta åka tåg. De vill ha den järnvägen, och vi rustar upp den.

Vi ser till att inte förstöra jordbruksmark eller näringslivets möjligheter i Tenhult. Även där är man positiv. Vi säkrar betydligt fler tågstopp än vad som fanns i det tidigare förslaget. Vi sparar totalt 2,7 miljarder kronor som kan användas på andra sätt.

Det här är en nödvändig prioritering som har tagits emot överraskande väl i stödet för regeringens infrastrukturpolitik för arbetspendlingen.

(Applåder)

Brottsoffer och preskription

Anf. 60 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr talman! Preskriptionstiderna för mindre allvarliga brott är ofta korta, samtidigt som polisen naturligt nog prioriterar grov brottslighet. Detta leder till långa utredningstider.

Sverigedemokraterna och regeringen har tagit viktiga steg för att stärka rättsväsendet, men jag är orolig för att ett eventuellt maktskifte kan komma att leda till att brottsoffer återigen hamnar i skymundan. Fokus måste fortsatt ligga på dem som drabbas av brott – på människor vars vardag slås i spillror och som känner otrygghet.

När utredningar drar ut på tiden så mycket att brott preskriberas innan åtal väcks riskerar vi både rättssystemets trovärdighet och brottsoffrets rätt till upprättelse. Jag vill fråga vilka åtgärder justitieministern avser att vidta för att säkerställa att brott utreds i tid och inte preskriberas på grund av långa handläggningstider.

Anf. 61 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Angelica Lundberg, för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna i dag!

Det som Angelica Lundberg säger är helt riktigt. Ett grundackord i det skifte som vi genomför är att sätta brottsoffret och samhällsskyddet i centrum – inte gärningsmannen. En otroligt viktig del av upprättelsen är att få till stånd en utredning som leder fram till en fällande dom, så att brottsoffret får den upprättelse som ligger i detta.

Därför är det viktigt för oss att ta bort preskriptionstiderna helt, eller i alla fall förlänga dem högst avsevärt avseende unga personer, när det handlar om väldigt allvarliga brott. Med dagens tekniska möjligheter är det rimligt att sådana brott inte preskriberas. Vi ser ofta exempel på att väldigt gamla grova brott kan klaras upp med ny teknik.

När det gäller mindre allvarlig brottslighet handlar det framför allt om att få fart på utredningarna. Vi har gett polisen ett mycket tydligt uppdrag. Vi ser en stor framgång när det gäller det grova våldet – man har mer än fördubblat brottsuppklaringen. Det arbetssättet måste man nu använda också för att ta itu med den brottslighet som drabbar medborgarna i vardagen. Det är det viktigaste för att få till den önskade brottsuppklaringen.

Israeliskt gripande av svensk medborgare

Anf. 62 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Ännu en gång bröt Israel mot internationell rätt när man bordade flera fartyg från Global

Sumud Flotilla på internationellt vatten utanför Greklands kust. Flottiljen hade ännu en gång som mål att bryta Israels blockad av Gaza. Nästan alla blev återförda till Grekland, men två personer fördes under brutala former till Israel. En av dem är en svensk-spansk man. Männens kroppar visar tydliga tecken på fysisk och psykisk misshandel.

Utrikesministern har uttalat sig både före och efter gripandena. I går krävde FN de två männens frisläppande. De har nu befunnit sig i israelisk fångenskap i över en vecka. Är utrikesministern beredd att kalla upp Israels ambassadör och fördöma de illegala gripandena och alla andra brott på den långa lista av brott som Israels högerextrema regering har begått?

Anf. 63 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan!

Jag noterar med oro att de fartyg som ännu inte har stoppats av Israel planerar att fortsätta sin färd mot Gaza. Jag vill tydliggöra att det är mycket riskfyllt att göra den resan. Som jag har sagt tidigare har Sverige ingen möjlighet att ge konsulärt stöd till havs. UD har uppgifter om att en svensk medborgare finns ombord på en av de båtar som ingår i flottiljen och som nu ligger utanför Grekland.

Det stämmer att en svensk man hålls i förvar av Israel. Han har både svenskt och spanskt medborgarskap. Sverige har fått konsulärt tillträde vid ett antal tillfällen, senast i dag. Före gripandet var jag i kontakt med min israeliske motpart och sa att jag förutsätter att alla rättigheter, inklusive de konsulära rättigheter som finns, kommer att respekteras.

Vi följer detta mycket nära.

Nya Ostkustbanan

Anf. 64 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till infrastrukturminister Andreas Carlson.

Först vill jag säga tack till regeringen för att man lade tillbaka de delar av Nya Ostkustbanan som först togs bort. Det handlar inte bara om järnvägsspår utan även om jobb, klimat och tillväxt och om att företag ska kunna fortsätta att anställa och investera. Vi är väldigt tacksamma för det.

Det räcker dock inte med punktinsatser, utan det behövs en tydlig helhet och långsiktighet. Inför valet 2022 – och även efteråt – lovade Ulf Kristersson och Ebba Busch att Nya Ostkustbanan skulle stå klar till 2035. Det skapades framtidstro för företag och människor längs kusten. I den infrastrukturplan som nyss presenterades saknas dock tydliga besked om genomförande av dubbelspåret.

När kommer regeringens långsiktiga plan för hela Nya Ostkustbanan så att vallöftet om att bygga bort flaskhalsen till 2035 kan hållas?

Anf. 65 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Regeringen gav ju ett mycket tydligt besked i den nationella planen för transportinfrastruktur genom att förstärka dubbelspår på Ostkustbanan och ändra från det som Trafikverket föreslog, som innebar att ett objekt skulle utgå och att man skulle göra ett kraftigt omtag med ett annat. Detta var den största ändringen i hela planen.

Vad gäller Ostkustbanan är beskedet mycket tydligt: Vi ser denna korridor som ett viktigt stråk för att hela Sverige ska fungera. Detta är en mycket viktig sträckning i nord-sydlig riktning. Det är ett besked som vi nu har gett.

Tidigare har vi gett besked om att vi ska stärka och rusta upp Inlandsbanan för att ha redundans i nord-sydlig riktning. Vi genomför också omfattande underhållsåtgärder. Detta är något som har varit eftersatt under lång tid, men i år får vi ut rekordmycket underhåll i det svenska järnvägsnätet och vägnätet. Vi rustar upp svensk infrastruktur – jag tror att Anne-Li Sjölund håller med om att det är ett positivt besked.

Återinförande av den humanitära grunden

Anf. 66 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Förra veckan satt jag bredvid Rabea. Hon är 95 år gammal och har bott i Sverige i över 20 år. Hennes barn, barnbarn och barnbarnsbarn lever sida vid sida med henne. Alla är svenska medborgare. Tack så mycket, var det hon kunde säga till mig med sin tunna röst när jag höll en hand med hud som var tunnare än papper.

En så liten, gammal och skör människa ska nu utvisas ensam till Irak. Kanske tvingas hon att leva sina sista år ensam och i rädsla, utan sina närmaste. Regeringens inhumana utvisningspolitik har satt ett nytt bottenrekord. Vi i Miljöpartiet vädjar till regeringen att återinföra den humanitära grund som stoppar orimliga och inhumana utvisningar.

Anf. 67 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Annika Hirvonen för frågan.

Jag kan inte kommentera enskilda fall, men jag kan tala för regeringens politik. Vi för en stram migrationspolitik, men vi har också gett besked om förändringar i en mycket viktig riktning. Det handlar inte om att gå tillbaka till den ordning som rådde före 2015, utan det handlar om att Sverige ska ha en ordnad migrationspolitik och integrationskapacitet. Jag tror att Annika Hirvonen är väl medveten om detta. Det är den linje som regeringen för.

Som jag sa, herr talman, är det inte möjligt för mig att kommentera enskilda fall i riksdagens kammare. I övrigt hänvisar jag till ansvarigt statsråd.

Höjda skatter på boende

Anf. 68 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Oppositionspartierna i riksdagen menar att det ägda boendet på olika sätt borde beskattas hårdare. Vänsterpartiet föreslår i sin budgetmotion att fastighetsskatten ska återinföras – ett förslag som i min hemstad Göteborg skulle innebära över 46 000 kronor i skatt för en vanlig familj i en vanlig villa. Socialdemokraterna vill toppa upp med en bolåneskatt som för samma hushåll kan bli över 1 000 kronor i månaden. Miljöpartiet kräver att rotavdraget ska inskränkas till endast gröna renoveringar. Det innebär att samma familj inte ska kunna använda rot för att till exempel dränera eller bygga eget rum till minstingen.

Min fråga till bostadsministern är: Tror han att höjda skatter på boende är rätt väg att gå om man samtidigt vill att fler ska kunna bo i ett eget hus?

Anf. 69 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Nej, det är verkligen inte rätt väg framåt, och David Josefsson sätter här fingret på något som är viktigt när vi nu närmar oss ett val. Man har ett val att göra, och det gäller att läsa det finstiltta och varudeklarationen för varje parti som ingår i det tänkta regeringsunderlag som vill höja skatten på i princip allt som rör sig, på boende, på rot, på flyg, så att det blir färre flyglinjer, och på bränsle, så att det blir ännu dyrare att tanka. Titta noga på varudeklarationen inför detta val!

Drygt 60 procent av alla svenska hushåll äger sin bostad. Det handlar om vanliga, hårt arbetande människor i radhus, bostadsrätter och villor över hela landet. Att införa en skatt på boende skulle slå hårt mot väldigt många människor i vårt avlånga land i ett redan tufft ekonomiskt läge.

Det här är alltså en mycket viktig fråga, och svaret är: Nej, det skulle inte bli bättre om man höjde skatter på boende.
(Applåder)

Statliga vägar i den nationella planen

Anf. 70 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Många har med spänning väntat på regeringens beslut gällande infrastrukturplanen, och vi har redan hört flera frågor om den här. Alla vill få pengar till sin väg eller järnväg även om man vet att det inte kommer att ske trots en stor monetär satsning.

Jag var själv en av dem som inte drog en vinstlott eftersom E18 i västra Värmland inte var med denna gång – även om Värmland fick andra välbehövliga satsningar, inte minst på järnvägssidan.

Enligt Transportföretagens kartläggning av vägnätet på varavagar.se är drygt en tredjedel av alla statliga vägar i dåligt skick. Hur kommer det att förändras med den nya nationella planen? Och kan de vägar som inte drog vinstloten bli uppgraderade på andra sätt?

Anf. 71 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Kjell-Arne Ottosson har helt rätt i att det krävs prioriteringar. Trots en rekordstor infrastrukturbudget på hela 1 200 miljarder kronor är behoven fortsatt större än resurserna. Därför är det viktigt att göra rätt prioriteringar.

Jag kan glädja Kjell-Arne Ottosson med att allt eftersatt vägunderhåll i hela Värmland kommer att utredas på bara tolv år, alltså inom en nationell plan.

Det här är en historisk satsning på upprustning av vägar i vårt avlånga land. Kristdemokraterna gick till val på att fixa vägarna, och jag är väldigt glad över att regeringen tillsammans med sitt samarbetsparti nu levererar på detta vallöfte – något som också utpekades i den första regeringsförklaringen.

Ja, vägarna i Värmland kommer att rustas upp. Vi sopar inte underhållsskulden under mattan utan har kartlagt den. Nu har vi även en plan för att åtgärda underhållsskulden och också medel, hela 350 miljarder, för att amortera bort den.
(Applåder)

En bostadskommission

Anf. 72 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Min fråga går till bostadsministern.

Jag konstaterar att bostadsministern i sitt svar till Markus Kallifatides tidigare inte tar ansvar för de fyra förlorade åren för bostadsbyggandet under denna regering. Byggandet har halverats. Under våra åtta år byggdes det närmare en halv miljon bostäder med de gamla byggregler man nu vill förenkla för att få fram fler bostäder. Men det är inte lättnader i byggreglerna som gör att det byggs fler bostäder, utan det är ekonomin. Vi har lagt fram ett flertal förslag under årens lopp för att ta ansvar.

Min fråga handlar om varför regeringen inte har tillsatt en bostadskommission för att komma till rätta med det katastrofalta låga bostadsbyggandet. Det är inte vi socialdemokrater som vill ha en bostadskommission, utan det är byggbranschen. Man har efterfrågat det sedan dag ett och fortsätter att göra det än i dag.

Min fråga till bostadsministern är: Med tanke på det låga bostadsbyggandet, varför lyssnar ni inte på byggbranschen?
(Applåder)

Anf. 73 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag kan lugna Leif Nysmed med att vi lyssnar på byggbranschen. Men det är inte mer snack utan mer verkstad som kommer att göra att byggandet ökar. Det handlar om att ta bort de strukturella hindren, korta ledtider, förenkla byggregler och se till att man kan bygga på fler platser i Sverige.

Det är ändå talande att Leif Nysmed slår sig för bröstet när det gäller byggandet under de åtta år Socialdemokraterna hade makten när de inte ett enda år nådde upp till Boverkets byggbehovsprognos trots

högkonjunktur och trots att det i flera år var nästan gratis att låna.

Vi har haft lågkonjunktur och låg inflation, men nu börjar bostadsbyggandet vända upp. Vi ser också att den strukturella reformen för att förenkla studentbostadsbyggande gör att man kan bygga fler och billigare lägenheter för studenter. Det är en effekt, och det kommer att bli fler.

Den småskaliga vattenkraften

Anf. 74 BJÖRN TIDLAND (SD):

Herr talman! Min fråga går till Andreas Carlson.

Det finns cirka 1 700 små vattenkraftverk i Sverige, och de är en viktig del av Sveriges beredskap. Om Sverige ska vara motståndskraftigt i krig måste dessa fungera och leverera ström om de stora kraftverken slås ut.

Nu hotar dock en massiv nedläggning av Sveriges små vattenkraftverk, särskilt av dem som producerar mindre än 200 kilowatt. Problemet är EU:s alla direktiv, som har medfört att vattenkraftsägarna har fastnat i ett byråkratiskt träsk med orimliga kostnader. Starka signaler från branschorganisationen visar på ett utbrett missnöje med myndigheternas agerande och deras tolkningar av sina direktiv.

Så till själva frågan: Anser ministern att direktiven för berörda myndigheter behöver bli mer tydliga för att Sverige ska kunna behålla sina små vattenkraftverk?

Anf. 75 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Björn Tidland för frågan.

Vi har under mandatperioden tagit stora steg för att stärka hela elsystemet på både kort och lång sikt. Vi bygger ny produktion, stärker effektbalansen och skapar förutsättningar för ny kärnkraft.

Men lika viktigt är att ta till vara det vi redan har, och här spelar den småskaliga vattenkraften en viktig roll. Därför har vi gjort tre saker. För det första har vi pausat omprövningen av vattenkraftens miljötillstånd, vilket har varit helt avgörande för att få kontroll över konsekvenserna för elproduktionen för att undvika att fullt fungerande anläggningar slås ut. För det andra har vi steg för steg förändrat regelverket. Bland annat har vattenkraftens betydelse getts större tyngd i miljökvalitetsnormerna. För det tredje har vi stärkt kompetensen i systemet genom att ge Svenska kraftnät och Energitransportmyndigheten en tydligare roll och genom att säkerställa att vattenkraftskompetens finns i vattendelegationerna.

Reglering av nätläkarbranschen

Anf. 76 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Min fråga går till Elisabet Lann.

Läkare hos Kry träffar 100 patienter om dagen. Det är ju uppenbart för oss alla att det inte handlar om några svårare åkommor om man kan ta emot 100 patienter om dagen. Snarare handlar det om sådana som

kan åtgärdas genom att googla. Nätläkarna på Kry hetsas att ta emot fler och fler vårdtagare, vilket givetvis ger en osäker och otrygg vård.

Digital vård är givetvis inte på något sätt dålig, men den måste utföras på ett seriöst sätt och inte genom skrupelfria vinstdrivande företag. Notan på hundratals miljoner skickas till regionerna. Ett fullgott alternativ är 1177, som drivs offentligt.

Vad avser ministern att göra för att städa upp i den oseriösa nätläkarbranschen?
(Applåder)

Anf. 77 Sjukvårdsminister ELISABET
LANN (KD):

Herr talman! Regeringen har redan agerat i den här frågan, och vi gjorde det före granskningen. Det är inte ett nytt problem. Det växte fram under tidigare mandatperioder när nätläkarbranschen tog fart. Det kom inte heller ur ett vakuum. Det kom ur det problem med otillgänglig primärvård som väldigt många medborgare upplever och som gör att de söker sig till nätbolag.

Den förra regeringen hade gott om tid på sig att agera i frågan men valde att inte göra det. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att titta på behovsstyrd vård. Hon ska återkomma inom kort med förslag på hur man ska hantera utomlänstaxan.

Det är regionerna själva och SKR som äger den här frågan, för det gör inte regeringen. Det som har skett under den här tiden är tyvärr att de inte har tagit tillfället att lösa detta, utan dränaget har kunnat fortgå.

Hat och hot i sociala medier

Anf. 78 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Det här är två av tusentals kommentarer från mina sociala medier: "När fan ska du sluta din jävla skrabba kärring." "Muslimer är inte människor! Är ett farligt virus."

Just nu pågår en konferens här i huset om hat och hot. Enligt Brå utsätts 60 procent av alla vi riksdagsledamöter och 30 procent av region- och kommunpolitiker för detta.

Problematiken med hat och hot mot politiker, men även mot flickor, kvinnor och andra, är verkligen inte ny. När ska vi fokusera på förövarna, ofta medelålders män, och hitta sätt att stoppa detta elände?

Jag ställde frågan till statsministern den 14 mars, och jag ställer den nu till justitieministern: Vad gör regeringen konkret för att få stopp på hat och hot i sociala medier?

Anf. 79 Justitieminister GUNNAR
STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Anna Lasses, för möjligheten att diskutera denna viktiga fråga i dag!

Faktum är att vi gör väldigt mycket för att stärka det straffrättsliga skyddet, inte minst för tjänstemän, politiker och journalister, i relation till hat och våld.

Vi har glädjande nog ett läge i Sverige där vår demokrati är väldigt robust. Vi rankas högst i världen vad

gäller domstolars oberoende, vår pressfrihet och vårt valsystem.

Det hindrar inte att vi också har våra utmaningar. En sådan utmaning är ett allt råare klimat i relation till inte bara politiska beslutsfattare utan även till andra, både i sociala medier och på andra håll.

Det viktiga från vårt håll är att tydliggöra normen för vad vårt samhälle accepterar. En viktig sådan sak är att stärka det straffrättsliga skyddet för alla som är utsatta för detta, och det gör vi.

Dessutom har vi tydliggjort ansvaret när det gäller lokala politiker som är utsatta. De har tidigare i hög grad varit väldigt ensamma. Det är en av mandatperiodens viktigaste reformer att också rikta blicken mot det lokala sammanhanget.

(Applåder)

Utlämning till Internationella brottmålsdomstolen

Anf. 80 LORENA DELGADO VARAS (-):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Håkan Svenneling för frågan om Thiago och Saif från Global Sumud Flotilla.

Min fråga är lite annorlunda. I Kista pågår en mäsas, Data Innovation Summit. Där finns en talare som heter Amir Vashkover, som representerar Philips.

Han var IOF-soldat under 2023 och 2024 – IOF som bombat byggnader och begått andra krigsbrott i Gaza. Jag vill passa på att uppmana människor att anmäla detta.

Frågan jag vill ställa är: Kommer regeringen att lämna över folkmördare som befinner sig i Sverige till Internationella brottmålsdomstolen i Haag om domstolen har utfärdat en arresteringsorder?

Anf. 81 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för frågan!

Vi följer svensk lag. Vi är också bundna av de regler som gäller med anledning av att vi är anslutna till de olika internationella domstolarna. Har det utfärdats en arresteringsorder ska det naturligtvis hanteras inom det regelverk som gäller för det.

Normalt sett brukar hantering ske först från bland annat Åklagarmyndigheten. Jag vill inte föregripa den typen av beslut från myndigheternas sidas. Om rätt försättningar föreligger kommer regeringen naturligtvis att agera i enlighet med det som förväntas av oss när det gäller våra internationella åtaganden.

Straffavgift för brottsmisstänkt som uteblir

Anf. 82 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Nyligen fick regeringen betänkandet *Tolkavgift och förbud mot barntolkning*. Syftet är att öka drivkraften att lära sig svenska och därmed bli en del av det svenska samhället. Utredningen föreslår införande av tolkavgifter, men inte vid straffrättsliga förfaranden.

I mitt tidigare jobb som kriminalinspektör höll jag ofta polisförhör med personer som behövde tolk. Vissa hade bott i Sverige i 20 år men kunde ändå inte svenska. Ofta tog jag telefonkontakt före polisförhöret och framhöll vikten av att personen kommer, då både tolk och advokat skulle medverka.

Trots löfte kom inte personen. Där satt jag, tolken och advokaten och kostade en massa skattepengar i onödan. Personen som uteblev behövde inte betala något, vilket jag tycker är fel.

Om en person till exempel uteblir från ett besök hos sjukvården får denne betala en avgift. Det anser jag ska gälla även inom rättsväsendet. Vad anser justitieministern?

Anf. 83 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Ellen Juntti, för frågan och för vittnesbörd från en stor praktisk erfarenhet från fältet!

När det gäller den principiella frågan om tolkarna så har förslaget kommit. Jag föreställer mig, utan att ha tagit del av det närmare, att den principiella ingången till att undanta rättssystemet är att särskilda rättigheter kan göras gällande för den som är brottsmisstänkt och att det är därför man hanterar den situationen annorlunda jämfört med andra delar av samhällslivet.

Det hindrar inte att de problem som Ellen Juntti lyfter fram är reella. Det finns en diskussion inte bara i relation till förundersökningen utan även i relation till huvudförhandlingar i domstolar.

I många processer inom rättsväsendet kan personen genom att helt enkelt inte dyka upp sinka viktiga rättsprocesser på ett sätt som är orimligt inte bara ur skattebetalarnas synvinkel utan även ur brottsoffers synvinkel och ur samhällets synvinkel.

Jag kvitterar gärna att vi måste hitta sätt att skapa drivkrafter för, och för den delen också sanktioner mot, personer som på olika sätt inte medverkar till att rättvisa skipas, oavsett om det är under förundersökningskedan eller domstolsskedan.

Marknadshyror och ungas boendesituation

Anf. 84 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Min fråga går till infrastruktur- och bostadsministern.

Jag vill börja med att upplysa om att under våra år i regeringsställning kom vi upp i de nivåer som Boverket hade när det gällde byggande av bostäder. Under de här fyra åren har man inte ens nått hälften av det som Boverket rekommenderar. Det är en upplysning till statsrådet.

Jag vill också nämna en annan sak. I dag bor nio av tio unga ofrivilligt hemma hos sina föräldrar. De vill inte bo hemma, men de är tvungna just för att bostadsbyggandet har kraschat. Detta är en fråga som många unga i dag har på sin dagordning.

Jag vill därför fråga ministern: Vad har ministern för förslag till de unga som vill flytta hemifrån men som i dag inte har möjlighet att göra det? Är det

marknadshyra som kommer att göra det bättre för de unga som vill lämna sina föräldrars hem?
(Applåder)

Anf. 85 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Först och främst har vi underlättat byggandet av studentbostäder så att man kan bygga fler studentbostäder på samma yta.

Jag ska till Göteborg om några veckor. Där har man det första projektet som har fått bygglov med det nya regelverket. Man kan bygga 386 lägenheter, vilket är 80 fler än innan, tack vare våra regelförenklingar vad gäller både tillgänglighetskrav och förrådskrav. Det är ett mycket tydligt exempel på att det kan byggas fler bostäder för unga.

Vi höjer bolånetaket, sänker kravet på kontantinsats och inför en hyrköpsmodell så att fler kan kliva över tröskeln till det egna ägda boendet innan de har hunnit samla ihop till en kontantinsats och så att fler kan förverkliga sina boendedrömmar tidigare.

Detta tillsammans med att vi förenklar privatuthyrning är inspirerat av Norge, där modellerna fungerar bättre. Fler i Sverige kommer nu att kunna ta steget över tröskeln till sitt eget boende oavsett om de är unga eller äldre. Det är ett mycket positivt besked från regeringen.

En jämlik diabetesvård

Anf. 86 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD):

Herr talman! Diabetes typ 1 är en autoimmun sjukdom där kroppens egen insulinproduktion upphör helt. I Sverige insjuknar cirka 2 000 personer varje år, varav ungefär hälften är barn.

Sjukdomen ökar, och orsakerna är ännu inte klarlagda. Till skillnad från diabetes typ 2 är diabetes typ 1 inte kopplad till livsstil utan anses bero på genetiska eller okända faktorer. Behandlingen kräver livslång tillförsel av insulin, genom antingen injektioner eller insulinpump. Utan behandling är tillståndet akut livshotande.

En jämlik diabetesvård innebär att alla patienter, oavsett bostadsort, kön och socioekonomisk bakgrund, ska ha likvärdig tillgång till en modern behandling såsom insulinpumpar, kontinuerlig glykosmätning och specificerad vård. Trots detta finns i dag betydande regionala skillnader i Sverige både vad gäller tillgång till och hjälpmedel för behandling.

Vilka åtgärder avser sjukvårdsministern att vidta för att säkerställa en jämlik och individanpassad vård för personer med typ 1-diabetes i hela landet?

Anf. 87 Sjukvårdsminister ELISABET
LANN (KD):

Herr talman! Tack till ledamoten för en viktig fråga!

Jag är, precis som ledamoten själv antyder, inte alls nöjd med situationen. Tyvärr gäller det inte bara

diabetes 1-området, men det är ett exempel där detta är väldigt tydligt. När det gäller just diabetes typ 1 sker en stor del av behandlingen och uppföljningen inom specialistsjukvården samtidigt som en hel del av kontrollerna och kontakterna sker i primärvården.

Regeringen har under mandatperioden gjort stora satsningar på både specialistsjukvården och primärvården. Vi har på många områden stärkt kunskapsstödet och vägledningen gentemot regionerna. Men vården är inte jämlik i Sverige i dag. Det handlar både om att kompetensförsörjningen ser olika ut i olika regioner och om att det varierar när det gäller vilka områden man ligger långt framme på och var det brister.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över frågan om läkemedel och hur just den delen av diabetesvården kan bli mer jämlik genom att staten tar över ansvaret.

Skolgången på fängelsernas undomsavdelningar

Anf. 88 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Herr talman! I sommar tar Kriminalvården över ansvaret för unga som begår grova brott. Detta är en stor och viktig förändring, för under lång tid har vi haft ett system som inte har varit tillräckligt bra för just denna grupp.

Nu byggs särskilda ungdomsavdelningar upp inom Kriminalvården med mindre grupper, hög personalitet, tydlig struktur, trygghet och fokus på att bryta en kriminell livsstil. I detta arbete finns en sak som är väldigt viktig, och det är skolgången. Den här gruppen ungdomar behöver ha en god skolgång. Vi behöver säkerställa att den fungerar, för det är en viktig skyddsfaktor för att förhindra nya brott.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja fråga justitieministern: Hur säkerställer justitieministern att Kriminalvårdens ungdomsavdelningar kommer att ha en god skolgång? Hur går exempelvis arbetet med att rekrytera behöriga lärare så att dessa ungdomar kan få en bra chans att minska risken för återfall i brott?

Anf. 89 Justitieminister GUNNAR
STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Ludvig Ceimertz, för frågan!

Det är väldigt glädjande att riksdagen i går fattade beslut om att nu mönstra ut Sis-hemmen när det gäller unga som begår allvarliga brott och ersätta det med en ordning med ungdomsfängelser. Dessvärre har jag förstått att Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte ställer sig bakom detta, och det får vi komma tillbaka till.

Varför är det här skiftet så oerhört viktigt? Jo, därför att vi har sett hur Sis-systemet har havererat i relation till de här ungdomarna. 90 procent återfaller i dag i allvarlig brottslighet. Vi ser också att den här gruppen för några år sedan bestod av 50 personer och att det i dag är över 300. De tränger undan alla andra barn med andra behov i den statliga ungdomsvården.

Det som nu byggs upp har vi säkerställt genom att regeringen har gett Kriminalvården ett explicit uppdrag om detta, som slutredovisades i början av april.

Kriminalvården ger där grönt ljus för detta, inklusive skolverksamheten.

Kriminalvården rapporterar dessutom att det är ett väldigt högt söktryck, uteslutande av behöriga lärare. Det kommer att bli en fantastisk skolgång, kanske för första gången för många av de här barnen.

(Applåder)

Domstolars praxis för utdömande av straff

Anf. 90 MARTIN WESTMONT (SD):

Herr talman! Min fråga går till justitieminister Gunnar Strömmer.

Den handlar om att domstolar ska döma efter den svenska lagboken, vilket också sker. Men vi ser också att straffnivå ofta bestäms från utarbetad praxis av domstolarna själva. Det kan jag själv vittna om som tidigare nämndeman i tingsrätt och Svea hovrätt.

Min fråga till justitieministern är om det kan vara problematiskt att våra domstolar dömer ut straff efter praxis. Hur ser justitieministern på detta förfarande i stort?

Anf. 91 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Martin Westmont, för frågan!

Man kan säga att det är ganska naturligt att man reglerar straffrätten genom lagstiftningen. Sedan måste det ändå utarbetas en konkret användning av lagreglerna och en praxis som gör att lika fall bedöms lika. Båda delar behövs alltså.

Däremot är det förstås viktigt att praxis återspeglar lagstiftningen. Vi gör nu rätt stora förändringar för att vi vill ha en annan praxis. Låt mig ta ett mycket tydligt exempel. När vi nu inför – om riksdagen ställer sig bakom detta – dubbla straff för gängkriminella betyder det att domstolarna kommer att behöva utarbeta en ny praxis i relation till de reglerna.

Det finns generella principer i straffrätten som till exempel innebär en presumtion mot fängelse, det vill säga att instruktionen från lagstiftaren till domstolarna när de utarbetar sin praxis är att man alltid ska välja en lindrigare påföljd om det är möjligt. Detta vill vi ändra på.

Vi ändrar alltså också praxis genom att ändra lagstiftningen. Men den behövs, förstås, för att alla fall som är lika ska bedömas just lika också i det konkreta rättslivet.

Lokal dialog om gatubelysning på landsbygden

Anf. 92 MARIE NICHOLSON (M):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturministern och gäller reportaget i *Uppdrag granskning* i går som behandlar hur Trafikverket nedmonterar gatubelysning på landsbygden.

I Kalmar län berörs orter som Gårdsby utanför Nybro, Kristdala och Blackstad. Jag har full förståelse för att Trafikverket måste göra prioriteringar, men jag tror också att infrastrukturministern vet hur viktiga några

enstaka lampor kan vara när höstmörkret faller över Småland.

Min fråga är därför: Hur kan vi säkerställa en bättre lokal dialog när beslut fattas om gatubelysning på landsbygden?

Anf. 93 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Marie Nicholson, för en angelägen fråga!

Det här har fått uppmärksamhet och väckt stor oro på många platser, inte minst mot bakgrund av att det finns en stark upplevelse av att det inte har funnits en tillräckligt bra dialog och att viktig belysning har monterats ned.

Trafikverket har därför meddelat att man pausar nedmonteringen av vägbelysning. Det är ett beslut och ett besked som jag verkligen välkomnar. Det är avgörande med en fungerande dialog med boende och kommuner, och hela Sverige ska fungera. Därför blir den här pausen, som Trafikverket nu har gett besked om, viktig för att kunna göra en omstart och ha en god dialog med berörda kommuner.

Jag vet att detta kommer att inledas redan under maj månad, men man kommer att ta gott om tid på sig för att det här ska bli rätt. Det är ett mycket välkommet besked.

Uppsägning av avtal med Iran

Anf. 94 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Utrikesministern har vid flera tillfällen konstaterat att förtrycket i Iran håller på att förvärras.

Utrikesministern har även erkänt det faktum att regimen i Iran är ett säkerhetshot mot Sverige genom dess samröre med kriminella nätverk i Sverige, där syftet är att eliminera svenska medborgare och aktörer som utgör ett hot mot regimen.

Sverige har flera bilaterala avtal med Iran som kan sägas upp ensidigt. Det gäller bland annat ett avtal om ekonomiskt och industriellt samarbete samt ett avtal om ömsesidigt främjande och skydd av investeringar.

Med hänvisning till den iranska regimens antagonistiska verksamhet i Sverige samt förtrycket i Iran, avser utrikesministern att verka för att dessa avtal med Iran sägs upp?

Anf. 95 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Tack, Nima Gholam Ali Pour, för en viktig fråga!

Förtrycket i Iran är helt fruktansvärt. Jag tänker inte minst på alla de flickor och kvinnor som inte får välja hur de ska leva sitt eget liv. Vi har tyvärr sett hur förtrycket har blivit allt värre under den senaste tiden, och vi ser en ännu mer repressiv regim. Det är dock svårt att ta del av vad som faktiskt händer på insidan eftersom man har valt att stänga ned internet.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen valde att ingå avtal med den iranska regimen – avtal som i praktiken inte tillämpas. Regeringen kommer att fortsätta att driva på för att öka trycket på den iranska regimen och fortsätta att stötta de kämpar som finns i Iran och som arbetar för demokrati och yttrandefrihet.

Ansvarsutkrävande för Rysslands aggression mot Ukraina

Anf. 96 MAGDALENA THURESSON (M):

Herr talman! Jag har också en fråga till utrikesministern.

På riksdagens bord ligger nu två viktiga ärenden som syftar till att öka ansvarsutkrävandet av Ryssland för dess krig mot Ukraina. Det handlar om en internationell skadeståndskommission för Ukraina samt om Sveriges anslutning till den tribunal som ska arbeta med att ställa Ryssland till svars för dess aggressionsbrott mot Ukraina.

När riksdagens behandling är klar, vad blir nästa steg för att stötta Ukraina och säkerställa ansvarsutkrävande av Ryssland för aggressionsbrottet mot Ukraina?

Anf. 97 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Tack, Magdalena Thuresson, för en jätte viktig fråga! Är det något vi lärt oss av historien är det att man inte får en varaktig och hållbar fred om inte ansvarsutkrävande verkligen sker. Då är dessa två dokument, som är svåra att uttala, otroligt viktiga i praktiken.

Jag är väldigt stolt över att Sverige har varit drivande i att upprätta en särskild tribunal för just aggressionsbrottet. Detta är historiskt. Det har inte skett sedan Nürnbergrättegångarna. Det innebär att man kan säkerställa att höga ryska ledare, politiska och militära, får stå till svars för vad de gjort. Vi har också aktivt deltagit i arbetet med att upprätta den internationella skadeståndskommissionen.

För att vi ska tillträda konventionen behöver vi även ratificera dessa båda dokument. För det krävs riksdagens godkännande. Jag är väldigt glad att det arbetet i dag har påbörjats.

Ny rutin för förebyggande av hjärt-kärlsjukdomar

Anf. 98 MALIN HÖGLUND (M):

Herr talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Elisabet Lann.

Nu arbetas det med att ta fram en ny handlingsplan inom hjärt-kärlområdet, vilket är avgörande för att stärka det förebyggande arbetet och minska risken för allvarlig sjukdom i befolkningen. En central del i detta är att tidigt identifiera riskfaktorer innan symtom uppstår. Många patienter över 40 år har redan kontakt med vården av olika skäl, vilket skulle vara en möjlighet att arbeta mer systematiskt med tidig upptäckt.

Min fråga till sjukvårdsministern är: Skulle det vara möjligt att införa en rutin där man i samband med vårdkontakt tar blodprov på alla som är över 40 år, med särskilt fokus på att mäta och följa kolesterolnivåer, som en del av det förebyggande arbetet inom hjärt-kärlsjukdom?

Anf. 99 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en angelägen fråga!

Det är otroligt viktigt att vi stärker framför allt primärvården i arbetet med att upptäcka tidiga symtom och kunna sätta in förebyggande behandling i tid. Därför är jag glad att vi kunnat fatta beslut om att det ska tas fram en nationell plan för hjärt-kärlsjukvård.

Det är klart att det hade varit möjligt att införa en sådan rutin. Jag är dock också i min roll väldigt noga med att inte tycka vad sjukvården ska göra i de avseendena. Det är därför Socialstyrelsen har fått det här uppdraget. De ska tillsammans med profession, patientföreningar och expertis lägga fram en handlingsplan för att detta ska bli hälsoekonomiskt rätt och bygga på evidens. Vi ska inte hamna i lägen där politiker styr för mycket och där vi också överbehandlar patienter, för det är också skadligt.

Ungdomsfängelser

Anf. 100 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Min fråga går till justitieminister Gunnar Strömmer.

Vi pratar mycket i dag om att ungdomsbrottsligheten går nedåt i åldrarna, tyvärr även den grova. Det ställer till mycket lidande och mycket stor oro.

Jag har en praoelev med mig som heter Greta Haga. Hon sitter på läktaren tillsammans med sin farmor Marie. Vi har pratat mycket om hur allvarligt det är med ungdomsbrottslighet men också om hur ungdomar mår nu för tiden. Det är givetvis ömsom vatten, ömsom vin, men ibland är det så att man absolut inte mår bra. Vi har kommit in på detta med ungdomsfängelser, och vi har pratat om att skolan är väldigt viktig.

Både Greta och jag undrar: Vad ska man göra på ungdomsfängelserna? Hur kommer det egentligen att se ut där – förutom skolan, förstås?

Anf. 101 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Marie-Louise Hänel Sandström med praktikant, för frågan!

Som bekant fattade riksdagen i går beslut om att lämna Sis-hemmen och övergå till ungdomsfängelse för unga personer som begår allvarliga brott. Det är ett otroligt välkommet skifte eftersom vi vet att barnen har farit väldigt illa på Sis-hemmen och att över 90 procent dessutom återfaller i allvarlig brottslighet. Det har inte heller funnits någon idé om vad som ska hända när de kommer ut.

Nu blir det precis tvärtom. Nu blir det riktig verksamhet. Det blir skolgång, det blir behandling, det blir aktiviteter avsedda för unga, det blir hög personaltäthet, det blir hög säkerhet, det blir små grupper och det blir egna bostadsrum helt avskilt från vuxna.

Vi har nu chansen att både skydda det omgivande samhället från livsfarligt våld på ett mycket bättre sätt än hittills och dessutom bryta de destruktiva mönstren runt dessa barn på ett helt annat sätt än hittills. Det kommer att bli bra både för samhället och för de barn som vi talar om.
(Applåder)

Nationell samordning av ANDTS-arbetet

Anf. 102 CECILIA GUSTAFSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Elisabet Lann.

I propositionen *En mer sammanhållen vård för personer med skadligt bruk eller beroende och andra psykiatriska tillstånd* anger regeringen att det inte bedöms finnas behov av en ny nationell ANDTS-strategi. Samtidigt har den tidigare strategin fungerat som ett viktigt samlande ramverk för det förebyggande arbetet kring alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar, inte minst i arbetet kopplat till barn och unga samt i samverkan mellan kommuner, regioner, myndigheter och civilsamhälle.

Min fråga till sjukvårdsministern är därför: Hur avser regeringen att säkerställa en långsiktig nationell samordning och styrning av det breda ANDTS-arbetet framöver, när någon ny samlad strategi inte ska tas fram?

Anf. 103 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Det regeringen har gjort, utöver att vi tagit fram ett nytt övergripande mål som handlar om att minska skadeverkningar, är att vi har gett Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att tillsammans med sju andra nationella myndigheter ta fram en myndighetsgemensam plan för bättre beroendevård och stärkt förebyggande arbete. Här fångar vi upp detta arbete för att fortsatt arbeta samfällt tillsammans.

Fler styrdokument riskerar att fragmentera ett sådant arbete. Detta är i stället vägen framåt för regeringen.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.17 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU33 Slopas matkrav för serveringstillstånd

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

200 för utskottet

148 för res. 1

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 1: 106 S, 21 V, 17 MP, 4 -

Frånvarande: 1 MP

Punkt 2 (Tidsbegränsning)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V)

Votering:

216 för utskottet

128 för res. 2

4 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 MP, 16 L, 5 -

För res. 2: 106 S, 21 V, 1 -

Avstod: 1 MP, 3 -

Frånvarande: 1 MP

Jan Riise (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 (forts. från § 6) Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående (forts. SoU25)

Anf. 104 NILS SEYE LARSEN (MP):

Herr talman! Miljöpartiet välkomnar propositionen *Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående*. Det är angelägna förslag som riksdagen nu har att ta ställning till.

Förslaget om fast omsorgskontakt i särskilt boende är viktigt. De som bor på ett särskilt boende har ofta omfattande behov av vård, omsorg, trygghet och kontinuitet. Många lever med demenssjukdom eller andra sjukdomar som gör det svårt att själv hålla ihop information, kontakter och insatser.

Trygghet handlar om att känna igen personen som hjälper en upp på morgonen. Det handlar om att möta personal som känner till ens behov, ser förändringar över tid och kan bidra till samordning kring den enskildes situation. Därför spelar kontinuiteten en stor roll.

Det är också positivt att stödet till anhöriga förtydligas. Många människor i Sverige vårdar, hjälper eller stöder regelbundet en närstående. Det kan handla om en partner, en förälder, ett vuxet barn, ett syskon eller någon annan nära person. Anhörigas insatser är ofta avgörande, men de får aldrig tas för givna. De ska bygga på frivillighet, och samhällets ansvar får inte vältras över på anhöriga därför att vården eller omsorgen inte räcker till.

Därför är det bra att socialnämndens ansvar för information, vägledning och annat stöd förtydligas. Det är också bra att barn som anhöriga tydligare lyfts fram, både i socialtjänsten och i hälso- och sjukvården.

Barn som växer upp nära allvarlig sjukdom, funktionsnedsättning, beroendeproblematik, våld eller dödsfall behöver bli sedda. De behöver få information – och stöd – som är anpassad efter deras ålder och situation. Det är ett viktigt förebyggande arbete.

Miljöpartiet ser också positivt på att avlösarservice enligt LSS görs mer flexibel. Det är en viktig insats för många, och det är rimligt att stödet inte läses fast vid att alltid behöva utföras i hemmet.

Men här behöver vi också lyfta fram något mer. LSS är en rättighetslagstiftning som har haft avgörande betydelse för många människor med funktionsnedsättning och deras familjer. Samtidigt har lagen urholkats över tid. Vi skulle helst av allt se att man gör ett samlat omtag kring LSS.

Riksrevisionen har nyligen riktat kritik, och Justieombudsmannen har också lyft fram allvarliga situationer. Det hade alltså varit bra om det hade gjorts ett omtag i arbetet för hela LSS.

Sammantaget är propositionens inriktning bra. Den stärker kontinuiteten, den stärker anhörigperspektivet och den tydliggör viktiga ansvarsområden. Men, herr talman, en bra lagstiftning måste också kunna genomföras i praktiken. Och det är här vi ser svagheter i regeringens politik.

Regeringen lägger fram fler krav och fler uppgifter för kommuner och regioner, men den ger inte välfärden de långsiktiga ekonomiska förutsättningar som krävs. Det gäller inte bara den här propositionen, och det gäller inte bara äldreomsorgen, socialtjänsten eller hälso- och sjukvården i stort.

Kommuner och regioner befinner sig redan i ett mycket pressat läge. Kostnaderna har ökat. Behoven växer. Personalen går ofta på knäna. Samtidigt har regeringen medvetet valt att prioritera stora skattesänkningar framför att stärka välfärdens grundfinansiering genom till exempel höjda generella statsbidrag. Det får konsekvenser.

Kommunerna ska göra mer, men utan att få de resurser som krävs. Då blir det svårare att förbättra arbetsmiljön i äldreomsorgen, svårare att behålla personal och svårare att skapa den kontinuitet som

propositionen syftar till att stärka. Det blir också svårare att möta nya skärpta lagkrav. Kommunerna ska klara att erbjuda fast omsorgskontakt i särskilt boende. De ska stärka stödet till anhöriga. De ska hantera de ökade krav kopplat till språk i äldreomsorgen som riksdagen nyligen beslutat om. Och allt detta ska ske i en verklighet där många verksamheter redan saknar såväl personal som resurser.

Miljöpartiet menar att det behövs en annan prioritering. Staten behöver ta ett större ansvar för välfärdens finansiering genom generella statsbidrag till kommuner och regioner. Det är centralt för att kunna ge den långsiktighet och möjlighet att planera som krävs.

Den andra stora akilleshälen och utmaningen för att denna reform ska få effekt är kompetensförsörjningen. Förslaget om fast omsorgskontakt bygger på att det finns utbildade undersköterskor. Det är i grunden rimligt. Undersköterskor har en central roll i äldreomsorgen, och deras kompetens är avgörande för kvalitet, trygghet och patientsäkerhet.

Vi måste dock vara ärliga med att Sverige har stor brist på utbildade undersköterskor. Den bristen är särskilt kännbar i mindre kommuner och i norra Sverige, där jag bor. Där är avstånden stora, rekryteringsunderlaget mindre och konkurrensen om personalen ofta hård. Det är inte en tillfällig utmaning utan en långsiktig strukturfråga.

Om staten inför krav på att fler uppgifter ska bäras av undersköterskor men inte samtidigt ser till att ta ett mer samlat grepp, så att fler kan utbilda sig, vidareutbilda sig och vilja stanna kvar i yrket, riskerar reformen att inte få den effekt som är tänkt. Då kan samma personal få ännu fler uppgifter, och fast omsorgskontakt kan bli ett ansvar på papperet men utan att det finns tillräckliga förutsättningar i vardagen.

Herr talman! Miljöpartiet står som sagt bakom förslaget i propositionen. Men vi har en reservation tillsammans med Vänsterpartiet om moderniserat språkbruk i lagstiftningen. Vi ser i förslaget att begrepp som psykisk störning och missbruk fortfarande används. Det anser vi är lite beklämmande, och vi menar att det är dags att modernisera språket. Lagstiftningen ska vara saklig och korrekt och bygga på dagens kunskap. Den ska inte använda ord som riskerar att stigmatisera människor eller befästa gamla synsätt.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 3.

Anf. 105 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Ett samhälle prövas inte i sina starkaste stunder utan när det möter människor då livet är som mest sårbart. För oss kristdemokrater är det en självklar utgångspunkt. Världigheten i välfärden avgörs i mötet med den äldre som behöver omsorg, med barnet som lever i utsatthet och med den anhörige som bär ett tungt ansvar i det tysta. Därför är det mycket välkommet att vi i dag diskuterar åtgärder för att stärka kontinuiteten i äldreomsorgen och stödet till anhöriga.

Herr talman! Att den som bor i särskilt boende för äldre ska erbjudas en fast omsorgskontakt har stor betydelse. Kontinuitet och trygghet är inte en detalj utan själva grunden för livskvalitet. Den äldre personen ska inte behöva mötas av en ständig ström av nya ansikten. Det skapar otrygghet, särskilt för den som kanske redan är skör eller sjuk eller lever med kognitiv svikt. I stället behöver det finnas en tydlig kontakt – en person som känner individens behov, vanor och önskemål, någon som ser hela människan och inte bara behoven. Det är ett viktigt steg mot en mer värdig äldreomsorg.

Herr talman! Samtidigt vet vi att en stor del av vården och omsorgen i Sverige bärs upp av just anhöriga. Varje dag gör de ovärderliga insatser, ofta utan att synas och under stor press. De stöttar, vårdar, samordnar och finns där när samhället inte alltid räcker till. Därför är det positivt att stödet till anhöriga nu stärks och att socialnämndens ansvar för att erbjuda information, vägledning och stödkontakt tydliggörs. Det är ett viktigt steg.

Just därför måste också regelverket vara tydligt, rättssäkert och hållbart över tid. När hjälpen behövs som mest ska människor mötas av trygghet, inte av oklarheter, osäkra tillämpningar eller oro för att bli ifrågasatta i efterhand.

Herr talman! Särskilt angeläget är det att förstärka barnperspektivet. Barn som lever med en allvarligt sjuk förälder eller ett svårt sjukt syskon eller som drabbas av en plötslig förlust befinner sig i en mycket utsatt situation. De här barnen behöver bli sedda. De behöver fångas upp i tid. Och de behöver få stöd som är anpassat efter deras situation. Därför är det viktigt att både socialnämndens och hälso- och sjukvårdens ansvar tydliggörs. Ingen ska falla mellan stolarna, allra minst ett barn.

Herr talman! I budgetpropositionen för 2026 satsar regeringen 300 miljoner kronor på att stärka anhörigstödet och lika mycket årligen från 2027. Det är en viktig och efterlängtd satsning. Men det är bara en början. Nu behöver arbetet fortsätta. Fler av förslagen måste bli verklighet i människors vardag.

För oss kristdemokrater är det tydligt att man behöver gå längre. Vi vill bland annat utreda möjligheten att införa ett nytt stöd: vård av förälder, vaf. Precis som att man i dag kan ta ledigt för att ta hand om ett sjukt barn borde man som vuxen få ett antal dagar per år för att kunna hjälpa sina äldre föräldrar vid vårdbesök, plötslig sjukdom eller andra situationer i livets mer krävande skeden. Det är en naturlig och nödvändig anpassning av socialförsäkringssystemet till dagens verklighet.

De anhöriga ger av sin tid, sin omsorg och sin kärlek. De skapar trygghet och värdighet i vardagen för dem som behöver det allra mest. Det är värdefullt, och det är viktigt på riktigt, tycker vi kristdemokrater. Där skulle detta nya stöd, vård av förälder, göra stor nytta.

Herr talman! Vi vill också stärka informationen, så att fler känner till sina rättigheter. Vi vill förbättra samordningen mellan vården, kommunen och Försäkringskassan. Och vi vill utveckla anhörigstödet bortom den

ekonomiska ersättningen, genom avlastning, stödinsatser och bättre möjligheter att kombinera ansvar för närstående med arbetsliv. Sanningen är nämligen enkel: Ekonomisk ersättning är viktigt, men den är inte hela svaret.

Herr talman! Anhöriga bär redan i dag ett mycket tungt ansvar i vård och omsorg. Det ska samhället möta med respekt men också med ordning och reda, med tydliga regler, med fungerande stöd och med en politik som ser hela människan, inte bara systemet.

Sverige är mer än välfärdsstaten. Det är familjer. Det är relationer. Det är ansvarstagande. Och det är kärlek. Det är människor som ställer upp för varandra varje dag. Nu är det dags att låta politiken spegla detta, att visa att familjen inte bara är en självklarhet i människors liv utan också en självklar utgångspunkt i politiken.

Herr talman! För oss kristdemokrater är riktningen tydlig. Vi vill stärka kontinuiteten i äldreomsorgen. Vi vill stärka stödet till de anhöriga. Vi ser barnen i utsatta situationer. Vi gör det med grund i medmänsklighet, ansvar och respekt för varje människas okränkbara värde. Ingen människa ska behöva bära livets tyngsta stunder ensam.

Anf. 106 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Nästan var femte person ger i dag någon form av omsorg, hjälp eller regelbundet stöd till en närstående. Det kan vara en äldre anhörig, ett barn med funktionsnedsättning eller någon med en långvarig sjukdom. På olika sätt stöttar och hjälper man den närstående med det som andra tar för givet att de klarar av själva.

Gruppen anhöriga som vårdar eller stöttar är stor och varierad och har olika behov av stöd. Den omfattar människor i alla åldrar, från barn till äldre. Anhörigas insatser är otroligt värdefulla. En grundläggande och viktig princip är att deras engagemang och delaktighet alltid ska bygga på frivillighet, inte på att samhällets insatser för deras anhöriga brister.

För ett tag sedan träffade jag en av alla de här anhöriga som vårdar, och hennes berättelse har jag inte kunnat släppa sedan dess. Hennes make bodde på ett äldreboende. Hon berättade ganska förtvivlat om hur hennes energi gick åt till att sitta i telefonköer, passa telefontider och jaga olika personer för att han skulle få den vård och omsorg som han behövde, trots att han faktiskt bodde på ett äldreboende. Rollen att vara spindeln i nätet lades på henne mot hennes vilja.

När vi träffades berättade hon med tårar i ögonen att hon skulle ha varit hos honom den dagen. Vi träffades senare på dagen, och hon skulle ha varit där på förmiddagen, den tid på dygnet då han har ork att ta emot besök. Men i stället hade hon fått sitta i telefonkö till kommunens handläggare hela förmiddagen. Detta gjorde att hon ännu en gång missade ett tillfälle att bara få vara med sin make under det som kanske är den sista tiden i livet för honom. Jag vill bara få vara anhörig, inte samordnare i hans liv, sa hon till mig.

Den här berättelsen är tyvärr inte unik. Tyvärr är detta vanligt förekommande bland äkta makar, partner och barn. Det är många som varje dag ofrivilligt behöver agera just spindeln i nätet. Därför är det så viktigt att vi nu går vidare med fast omsorgskontakt även på särskilda boenden. Det är någonting som Coronakommissionen lade fram ett förslag om redan 2020 och som sedan ett par år tillbaka är infört inom hemtjänsten.

En fast omsorgskontakt kommer att göra livet enklare. Man vet vem det är man ska vända sig till, både som boende och som anhörig. Vi har inte utvärderingarna klara än när det gäller förändringen inom hemtjänsten, men de jag träffar på som har fått fast omsorgskontakt i hemtjänsten upplever förändringen som mycket positiv. Den har lett till bättre kontinuitet och uppföljning på de ställen där man får det här att funka. Det är viktigt att vi får det att funka i hela landet.

Herr talman! Häromdagen släppte Bräcke diakoni en rapport om hur det är att vara förälder till vuxna barn med funktionsnedsättning. Titeln på rapporten är: *Min ömmaste punkt och största oro – vad händer sen?* Mer än två tredjedelar av de föräldrar som intervjuats i rapporten upplever att de inte fått det stöd de behöver som anhöriga. Den stora oro som titeln refererar till är vad som händer sedan med de vuxna barnen, när man själv kanske inte längre finns eller inte längre orkar.

En mamma uttrycker det så här: ”Vi är för trötta för att orka planera framåt. Det gäller bara att överleva för stunden. Detta behövs verkligen men det måste vara lätt att ta sig till. Orken finns inte att planera framåt fast det är av största vikt!” Rapporten visar förvånansvärt nog också att väldigt många, mer än en fjärdedel, inte ens vet vart man kan vända sig för att få stöd.

I och med det beslut vi fattar i dag tydliggörs att kommunernas socialnämnder ska erbjuda information och vägledning samt en stödkontakt till den som vårdar eller stöder den närstående. Stödkontakten ska tillgodose den enskildes behov av information och vägledning men också vara ett stöd i planeringen av de åtgärder som behöver vidtas – spindeln i nätet helt enkelt. Det här kommer att vara ett stort steg i rätt riktning när det är fullt ut genomfört.

Herr talman! Det är inte bara den som stöder eller vårdar en anhörig som behöver stöd. Det kan ofta vara så att barn inte får det stöd de behöver när deras föräldrar är allvarligt sjuka. De glöms bort i den stora processen kring sjukdomen. Detsamma kan gälla barn med syskon som är allvarligt sjuka.

Föreningen Maskrosbarn har i ett projekt som de nu genomför tack vare Allmänna arvsfonden uppmärksammat behovet av stöd och information till barn vars föräldrar har psykisk sjukdom. Projektet går under namnet: Varför sover pappa hela dagarna? Det syftar till en webbutbildning för vårdpersonal.

I projektet har man intervjuat barn och unga. Här är ett uttalande som säger ganska mycket om barns situation när de råkar ut för att en förälder drabbas av sjukdom: Jag hade velat att någon sa ”det är inte ditt fel”, för jag trodde länge att jag gjorde något fel och att

jag borde ha varit snällare, tystare eller mer hjälpsam. Jag bar på en skuld som aldrig borde ha varit min.

Det här är ett typiskt exempel på att man inte har fångat upp personerna runt omkring, som också drabbas men inte får det stöd de behöver när någon får en allvarlig sjukdom eller går bort. Hälso- och sjukvården, vårdgivare och socialnämnderna kommer nu att få ett tydligare uppdrag att fånga upp barn och syskon och ge dem stöd i det som de genomgår. Det är mycket efterlängtat.

Herr talman! Ytterligare en förbättring som sker i och med betänkandet gäller avlösarservice. Avlösarservice är en viktig insats inom LSS som innebär att föräldrar till barn som har funktionsnedsättning och ett väldigt stort omsorgsbehov kan få avlastning. Det kan handla om att få tid att ge syskon lite mer uppmärksamhet, att återhämta sig och vila eller att göra saker man behövt lägga åt sidan på grund av barnets omsorgsbehov, som fyllt alla dygnets timmar. I dagsläget tillåter man bara avlösarservice i hemmet. Men nu kommer man att ta bort den här begränsningen och göra det möjligt att använda avlösarservice även utanför hemmet.

Det här öppnar nya möjligheter. Om ett barn med omfattande funktionsnedsättning kan få använda avlösarservice även på en fritidsaktivitet kan föräldern vara kvar hemma och få tid för barnets syskon för att läsa läxor, titta på en film ihop eller göra vad man vill – eller bara få lite återhämtning i hemmet och vara för sig själv hemma. Det är väldigt efterlängtat för många av de här föräldrarna, som drar ett otroligt stort lass för sina barns skull och som vill fortsätta kunna vara stödet för sina barn men som inte alltid mäktar med det på grund av den situation de är i.

Herr talman! Jag vet att jag har dragit över min talartid, men jag måste ändå säga någonting om en sak som Nadja Awad sa här tidigare. Hon kopplade ihop de skandaler som skett inom äldreomsorgen med vd:ars löner i privata bolag. Då vill jag bara påminna om vilka som burit ansvaret vid de stora skandalerna. I Uppsala handlade det om en kommunal förvaltnings äldreomsorg, och det var en vänsterpartist som ledde nämnden och som fick avgå. I Göteborg gällde det en vänsterpartist som var ”vice vd” – inte för ett bolag utan för den kommunala nämnden. Den sammankoppling som Nadja Awad gjorde tycker jag är ett exempel på lite ohederlig debatteknik. Tyvärr hann vi inte med något replikskifte före frågestunden, men jag tycker att detta bör vara sagt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 10 En lag om socialdataregister

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU27
En lag om socialdataregister (prop. 2025/26:165)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 11 En europeisk gemensam åtkomstpunkt för finansiell och hållbarhetsrelaterad information

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU44
2025/26:FiU44 En europeisk gemensam åtkomstpunkt för finansiell och hållbarhetsrelaterad information (prop. 2025/26:124)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 12 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU46
Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025 (redog. 2025/26:Europol1)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 13 Effektiv och säker byggprocess (prop. 2025/26:172)

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU24
Effektiv och säker byggprocess (prop. 2025/26:172)
föredrogs.

Anf. 107 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till reservationen i civilutskottets betänkande CU24.

Till grund för förslagen i regeringens proposition ligger dels Boverkets förslag i rapporten *Uppdrag att utveckla reformen med certifierade byggprojektorsföretag*, dels förslagen i utredningsbetänkandet *Ordning och reda – förstärkt och tillförlitlig byggkontroll*. Vi socialdemokrater har inga invändningar mot de lagförslag som grundas på Byggkontrollutredningen och bland annat handlar om att införa en förstärkt kontroll av att vissa tekniska egenskapskrav uppfylls.

Bakgrunden till utredningen var bland annat takraset i Tarfalahallen i Kiruna 2020 – jag är lite osäker på uttalet, men jag blir nog korrigerad om jag sagt

fel – och andra konstaterade brister i byggkontrollsystemet. Det är dock märkligt att just denna utredning, som var klar redan 2023, inte har lagts fram förrän nu 2026. Bostadsministerns tal om rivstart i början av mandatperioden visar sig återigen endast vara tomt prat. En viktig säkerhetsreform har försenats och slagits samman med en helt annan utredning, som går åt motsatt håll.

Herr talman! Vi är dock negativa till förslagen om att utöka systemet med certifierade byggprojektorsföretag, som regeringen gått vidare med. De lagändringar som regeringen föreslår i den delen innebär att certifierade privata aktörer i större utsträckning ska kunna utföra kontroller som i dag ligger hos kommunerna. Flera remissinstanser har pekat på risken med en sådan modell, däribland flera kommuner, Myndigheten för civilt försvar, Statens geotekniska institut, Tillväxtanalys med flera.

Att flytta kontrollfunktioner från offentlig verksamhet till privata aktörer kan leda till otydliga ansvarsförhållanden. Det kan uppstå negativa beroendeförhållanden mellan beställare och kontrollaktörer, och detta kan i sin tur försvaga tilliten till kontrollsystemet och skapa ekonomiska incitament som ökar risken för korruption.

Det är inte bara vi socialdemokrater som ser risken med ökad korruption. Även Moderaterna i Nacka är övertydliga i sitt remissvar i frågan. Jag vill gärna passa på att citera två avsnitt ur deras remissvar, som den moderate kommunstyrelseordföranden Mats Gerdau undertecknat. Man skulle nästan kunna tro att han var partikamrat med mig, men det är ju inte så. Men vi tycker lika i det här fallet. Jag citerar: ”EU-kommissionen identifierar byggsektorn som en av de sex största högriskområdena särskilt sårbara för korruption. En minskad offentlig kontroll av byggprojekt kan medföra att samhällets krav på byggnader inte uppfylls och samtidigt innebära att kriminella gäng och företag får fäste i projekten.” Jag fortsätter med ett stycke till som är väldigt talande: ”Medborgarna måste kunna förvänta sig att den offentliga myndighetsutövningen sker på ett sätt som är skilt från privata vinstintressen.” Jag skulle också ha kunnat skriva under remissvaret.

Privatiseringen av det offentligas kontroll ska enligt regeringens bedömning spara både tid och resurser. Tidsbesparingen är det svårt att sia om, men att tro att konsulter skulle innebära besparingar är nog väldigt naivt, speciellt om efterfrågan på dessa skulle bli större än tillgången.

Ett annat argument som lyfts fram är att landets olika kommuner gör olika bedömningar i lovprocesserna. Ja, det är ju ganska rimligt då det ser olika ut i landet Sverige, som är ett ganska avlångt land. Att alla nya byggbedömare skulle göra exakt likadana bedömningar i hela landet är nog väldigt osannolikt. Och om de skulle göra det skulle de nog inte utföra sitt jobb korrekt. Det är ju skillnad på beräkning av taklaster beroende på var man är i landet, och markförhållandena skiljer sig markant beroende på om det är lera eller

berggrund. De kommer att göra olika bedömningar för olika fastigheter. Det kommer inte att bli likadant överallt.

Herr talman! I remissvaren ser man att det i första hand är byggföretag som är positiva till förslaget, medan kommuner och myndigheter är kritiska. Det är helt klart en ideologisk marknadsiering av den offentliga kontrollen som det här förslaget handlar om. Det handlar om att sätta vinstintresset först. Riksdagen borde därför avslå propositionen i de delarna.

För att få fram fler bostäder är det förvisso viktigt att förkorta ledtider och effektivisera processerna i byggandet. Vi anser dock inte att byggprocesser ska effektiviseras på bekostnad av rättssäkerhet och den offentliga tillsynen. För oss är det viktigt att samhället även i fortsättningen har en möjlighet att säkerställa kvalitet och säkerhet och att regelverket följs.

I stället för att utvidga systemet med certifierade byggprojekteringsföretag bör regeringen därför återkomma med ett nytt förslag som kan effektivisera byggprocessen, minska onödig byråkrati och förkorta ledtider samtidigt som samhället behåller kontrollen över byggandet. Detta, herr talman, borde riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Avslutningsvis: Som jag har sagt tidigare i dag och i tidigare debatter är det här tyvärr fyra förlorade år för byggsektorn. Det är rekordlångt byggande. Det är en halvering, och det är långt under behovet. Det råder skyhögt arbetslöshet bland byggnadsarbetare. Det finns över 10 000 arbetslösa i Byggnads a-kassa i dagsläget. Var fjärde träindustriarbetare har varslats. Över 6 000 företag inom byggsektorn har gått i konkurs sedan 2023, enligt Tillväxtanalys. Detta är resultatet av Tidöregeringens politik.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 108 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Sedan den moderatledda regeringen tillträdde 2022 har vårt oförtröttliga fokus varit på att få bort de strukturella hinder som gör det svårt, dyrt och krångligt att bygga. Det handlar lite förenklat om tre saker. För det första handlar det om att minska regelkrånglet. Regelbördan för att bygga nytt eller bygga om är i dag tung och kostnadsdrivande. Installatörsföretagen visade nyligen att ungefär en tredjedel av byggkostnaden för ett enfamiljshus gick åt till avgifter, taxor och markpris redan innan grunden var gjuten.

För det andra handlar det om att korta ledtider. Initiativet Bygg i tids senaste rapport, Nationellt Ledtidsindex, visar att den genomsnittliga tiden från planstart till byggstart i Sveriges kommuner är 4,7 år. Då tillkommer tid både före och efter, exempelvis för markanvisning och för själva byggprocessen. Här är verkligen tid pengar.

För det tredje handlar det om att vi måste öka den byggbara marken. Det är i sig en paradox att vi har brist på byggbar mark. Sverige är ett av Europas mest glesbefolkade länder, men vi har satt upp så mycket

regelverk och begränsningar att det blir brist på mark att bygga på.

Tillsammans skapar regelkrånglet, ledtiderna och bristen på mark strukturella problem för hela samhällsbyggnadsprocessen men kanske framför allt för bostadsbyggandet. Konsekvensen är att många hårt arbetande svenskar i dag inte kan uppfylla sina bostadsdrömmar.

Fru talman! Sedan regeringen tillträdde 2022 har den levererat på samtliga dessa tre områden.

Vi har genomfört den största reformen av plan- och bygglagen på 15 år med över 40 regelförenklingar när det gäller bygglov. Vi har förenklat regelverk för allt från studentbostäder till kriminalvårdsanstalter.

Vi har lagt ett stort fokus på att minska handläggningstider hos myndigheter, och vi har tillsatt en utredning för att se över överklaganden i byggprocesser.

Vi har påbörjat reformer av strandskyddet. Vi har gett Boverket i uppdrag att utreda bullerreglerna, då detta är en begränsning i särskilt tätbebyggda områden.

Steg för steg får regeringen ordning på Sverige.

Fru talman! Ämnet för dagens debatt, en effektiv och säker byggprocess, är ytterligare ett viktigt steg. Genom regeringens proposition minskar vi regelbördan, då fler åtgärder än i dag kommer att kunna genomföras av ett certifierat byggprojekteringsföretag. Begreppet certifierat byggprojekteringsföretag ändras enligt förslaget till byggbedömare. Dessutom kortar vi ledtiderna i byggprocessen då ansvar flyttas från kommuner till byggbedömare i vissa frågor. Byggprocessen blir mer effektiv och säker.

Fru talman! Reformen med certifierade byggprojekteringsföretag infördes efter en proposition från den förra, socialdemokratiska regeringen. Den innebär att ett företag som har särskild sakkunskap och erfarenhet får göra bedömningar när det gäller exempelvis utformningskrav, krav på tillgänglighet och tekniska egenskapskrav i bygglovsskedet. På det sättet kortar man ledtider och förenklar.

I grunden var det en väldigt bra reform, men den har inte kunnat slå igenom fullt ut eftersom dessa företag endast kan användas fram till startbeskedet. Därefter övergår det till kommunen, som bland annat fattar beslut om slutbesked.

Om kommunen och det certifierade byggprojekteringsföretaget gör olika tolkningar innebär det exempelvis att en konstruktion som har godkänts i startbeskedet inte godkänns i slutbeskedet. Det skapar osäkerhet, och det har gjort att många fastighetsägare, fastighetsutvecklare och byggbolag helt enkelt inte har vågat anlita de certifierade byggprojekteringsföretagen.

Fru talman! Nu utvecklar vi därför reformen, och vårdar den, genom att utöka företagets ansvar genom hela processen fram till slutbeskedet. Och vi döper som sagt om dem till byggbedömare, som är ett lite mer lätthanterligt begrepp.

På det här sättet minskar regelkrånglet för den som anlitar en byggbedömare. Processen blir säkrare och mer förutsägbar, och belastningen på kommunernas byggnadsnämnder minskar. Det i sin tur frigör resurser

till andra arbetsuppgifter och till att hantera de processer där byggherren inte har anlitat en byggbedömare.

Fru talman! I den politiska debatten kring hur vi ska kunna bygga fler bostäder ger oftast våra politiska motståndare läpparnas bekännelse när det gäller regeringens politik. Man instämmer i att regelkrånglet är för tungt, att ledtiderna är för långa och att mer mark borde bli byggbar. I praktisk handling visar man dock något annat.

I det här ärendet vill såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet avslå förslaget om att utveckla deras egen reform med certifierade byggprojekteringsföretag.

När kammaren i höstas debatterade förenklade bygglovsregler ville man från rödgröna partier bland annat avslå förslaget om att ta bort bygganmälan för komplementbyggnader.

När vi föreslog förenklningar för att möjliggöra fler och billigare studentbostäder ville man avslå det förslaget.

Likaså har både Socialdemokraterna och Miljöpartiet motionerat om att avslå regeringens förslag om att göra det enklare att konvertera kontor till bostäder – ett förslag som vi kommer att debattera här i kammaren senare i vår. Det är en förändring som är nödvändig om vi ska komma bort från normen att riva för att i stället bygga nytt och för att vi faktiskt ska kunna förlänga byggnaders livslängd genom att hitta nya användningsområden.

Fru talman! Det är uppenbart enkelt att i paneldebatter och debattartiklar dela bilden av att ett regelverk är krångligt och att ledtider är ett problem. Det är betydligt svårare för de rödgröna partierna att faktiskt vilja vara med och göra regelverk enklare eller genomföra reformer för att korta ledtider.

Medan den moderatledda regeringen driver ett offensivt reformarbete för ett ökat bostadsbyggande och ett mer funktionellt regelverk står de rödgröna partierna kvar på perrongen.

Valet i höst kommer att handla om ifall man vill ha en regering som inte bara delar bilden av att det behövs omfattande strukturreformer på svensk bostadsmarknad utan också är beredd att genomföra dessa reformer.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 109 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet – då har jag gjort det.

Effektiv och säker byggprocess är ett betänkande som handlar om att göra det enklare att bygga, säkrare att bygga och effektivare – i hela Sverige. För oss kristdemokrater – som vill se fler bostäder, starkare tillväxt och tryggare samhällen – är detta, menar jag, ett steg i rätt riktning. Det är avgörande för bostadsbyggandet att det går fort från idé till färdigt hus.

Den svenska byggprocessen har under lång tid varit onödigt krånglig, långsam och kostsam. Byggherrar och kommuner har kämpat med osäkerhet, upprepade kontroller och administrativa bördor som bromsar både bostadsbyggande och andra viktiga projekt.

Under 2022 infördes möjligheten att använda certifierade byggprojekteringsföretag. Det var en reform med goda intentioner, menar jag. Men reformen har inte blivit som vi önskade. Därför är det hög tid att utveckla och förbättra systemet. Propositionens förslag gör just det.

Vi byter begreppet certifierade byggprojekteringsföretag till byggbedömare. Det är inte bara enklare att säga; det har faktiskt också en annan innebörd. Det är inte bara en namnändring. Det är en utvidgning av rollen. Byggbedömare ska kunna följa projektet från projektering ända till genomförande. Det skapar en mer sammanhållen och förutsägbar process för alla. Byggnadsnämnden slipper onödig administration, och byggherren får tydligare vägledning genom hela kedjan. Samtidigt stärker vi säkerheten. Som en bieffekt kan byggnadsnämnderna blir billigare för kommunerna i och med att de får färre arbetsuppgifter.

Vi förstärker rollen som sakkunnig, skärper kraven på kontrollplaner och gör sakkunnigkontroll obligatorisk för vissa byggåtgärder.

Kontrollplanen delas upp i en kontrollplan och en avfallsplan. Tydligare ansvar ger också tryggare byggnader. Vi tydliggör att certifieringsverksamhet kan innefatta myndighetsutövning och att besluten ska kunna överklagas. Allt detta bidrar, menar jag, till högre kvalitet, bättre efterlevnad av tekniska egenskapskrav och ökad tillit i hela byggsektorn.

Detta handlar inte bara om byråkrati för byråkratins skull. Det handlar om att förenkla processen. Det handlar om människor. Det handlar om unga familjer som ska kunna flytta in i nya hem utan att priserna skenat på grund av onödiga förseningar. Det handlar om företag som ska våga investera och skapa jobb. Det handlar om kommuner som ska kunna planera långsiktigt utan att fastna i onödigt krångel och inte minst om att vi bygger säkert så att ingen ska behöva oro sig för att bo i en byggnad som inte uppfyller kraven.

I betänkandet föreslås de nya reglerna träda i kraft den 1 juli 2026. Det är snart, och det är ambitiöst. Jag hoppas att branschen, certifieringsorganen och myndigheterna tar ansvar för processen och får systemet att fungera i praktiken så snart som möjligt.

Ett effektivt och säkert byggande är grundförutsättningen för ett växande och tryggt Sverige. Med detta betänkande tar vi ett viktigt steg mot färre hinder, högre kvalitet och fler bostäder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Propositioner
2025/26:250 En statlig e-legitimation
2025/26:261 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

2025/26:267 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning

2025/26:4105 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V)

2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S)

2025/26:4131 av Emma Nohrén m.fl. (MP)

2025/26:4134 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-)

2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 maj

2025/26:470 Israels angrepp på flottiljen Global Sumud

av Lorena Delgado Varas (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:471 Höga kostnader och bristande tillgänglighet till Arlanda

av Kadir Kasirga (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:472 Regeringens brottsofferpolitik

av Sanna Backeskog (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:473 Parkerings- och uppställningsplatser för tunga fordon

av Eva Lindh (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:474 Obehöriga i spårområdet

av Eva Lindh (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 maj

2025/26:789 Information om svenska medborgare som utreds för krigsbrott

av Lorena Delgado Varas (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:790 Kammarkollegiets insyn i bidrag till politiker

av Nima Gholam Ali Pour (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:791 Omhändertagande av körkort vid rattfylleri

av Teresa Carvalho (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:792 Hälsingegårdar

av Jimmy Ståhl (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 maj

2025/26:747 Lönestöd till företag trots varningar om farlig arbetsmiljö

av Johanna Haraldsson (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:749 Rätten till likvärdig utbildning för barn i kriminalvård

av Anna Wallentheim (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:750 Elnätsstolpar i trä

av Mikael Larsson (C)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:751 Giftiga ämnen i nappar

av Andreas Lennkvist Manriquez (V)

till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:761 Krav på skyndsam handläggning enligt förvaltningslagen

av Niels Paarup-Petersen (C)

till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:755 Brister gällande hemvärnets finkalibriga vapen

av Björn Söder (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:765 Det kulturella utbudet på teckenspråk

av Nadja Awad (V)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2025/26:759 Åtgärder för att rädda Bohus fästning

av Louise Thunström (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2025/26:762 Digitala tjänster som är otillgängliga för personer med funktionsnedsättningar

av Nadja Awad (V)

till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:758 Regeringens arbete för att stärka rätten till teckenspråk

av Nadja Awad (V)

till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:763 Regeringens ansvar för LSS

av Nadja Awad (V)

till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:756 Äldre vattenrättigheter och moderna miljövillkor

av Joakim Järrebring (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:760 Utökat skydd i diskrimineringslagen

av *Nadja Awad* (V)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:764 Indexering av timbeloppet i assistansersättningen

av *Nadja Awad* (V)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:772 Ukraina och bistånd

av *Johnny Svedin* (SD)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:775 Fattigdom bland ensamstående föräldrar

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:771 Ändrade jakttider för älg

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:773 Mäklares ansvar och köparens skydd vid fastighetsaffärer

av *Denis Begic* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:767 Hemlösa som registreras som försvunna

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:776 Anmälande av arbetsskador till Försäkringskassan

av *Adrian Magnusson* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:774 Kreditgarantier för lån till anordnande av nya bostäder

av *Markus Kallifatides* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:777 Verksamheten vid Statens museer för världskultur

av *Mats Berglund* (MP)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2025/26:766 Översyn av den så kallade samtyckeslagen

av *Katja Nyberg* (-)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:768 Förbud mot turbokyccklingar

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:769 Handlingsplan för genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:778 Nekad mammografi på grund av grav funktionsnedsättning

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.53,

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.17,

av talmannen därefter till och med § 13 anf. 107 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.09.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 5 Slopas matkrav för serveringstillstånd	1
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU33.....	1
Anf. 1 CHRISTIAN CARLSSON (KD).....	1
Anf. 2 KARIN SUNDIN (S).....	2
Anf. 3 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	3
Anf. 4 KARIN SUNDIN (S) replik	4
Anf. 5 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	4
Anf. 6 KARIN SUNDIN (S) replik	4
Anf. 7 JOAR FORSSELL (L) replik	4
Anf. 8 KARIN SUNDIN (S) replik	5
Anf. 9 JOAR FORSSELL (L) replik	5
Anf. 10 KARIN SUNDIN (S) replik	5
Anf. 11 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	5
Anf. 12 KARIN SUNDIN (S) replik	6
Anf. 13 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	6
Anf. 14 KARIN SUNDIN (S) replik	6
Anf. 15 LEONID YURKOVSKIY (SD)	7
Anf. 16 NILS SEYE LARSEN (MP).....	7
Anf. 17 NORIA MANOUCHI (M).....	8
Anf. 18 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	9
Anf. 19 JOAR FORSSELL (L).....	10
(Beslut fattades under § 8.)	11
§ 6 Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående	11
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU25.....	11
Anf. 20 MONA OLIN (SD).....	11
Anf. 21 MIKAEL DAHLQVIST (S)	12
Anf. 22 MALIN HÖGLUND (M)	13
Anf. 23 NADJA AWAD (V)	14
Anf. 24 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	15
(forts. § 9)	16
Ajournering	16
Återupptaget sammanträde	16
§ 7 Frågestund	16
Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN	16
<i>Bostadsbyggandet</i>	<i>16</i>
Anf. 26 MARKUS KALLIFATIDES (S)	16
Anf. 27 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	16
Anf. 28 MARKUS KALLIFATIDES (S)	16
Anf. 29 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	17
<i>En nationellt samordnad vård.....</i>	<i>17</i>
Anf. 30 LEONID YURKOVSKIY (SD)	17
Anf. 31 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	17
Anf. 32 LEONID YURKOVSKIY (SD)	17
Anf. 33 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	17
<i>Hyra av fängelseplatser i Estland</i>	<i>17</i>
Anf. 34 GUDRUN NORDBORG (V)	17
Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	17
Anf. 36 GUDRUN NORDBORG (V)	18
Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	18

<i>Lagrådets funktion och uppdrag</i>	18
Anf. 38 ULRIKA LILJEBERG (C)	18
Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	18
Anf. 40 ULRIKA LILJEBERG (C)	18
Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	18
<i>Internationella domstolens utlåtande om Israels agerande</i>	19
Anf. 42 JACOB RISBERG (MP)	19
Anf. 43 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 44 JACOB RISBERG (MP)	19
Anf. 45 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
<i>Gängens rekrytering på nätet</i>	19
Anf. 46 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M)	19
Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	19
Anf. 48 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M)	19
Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	19
<i>En mer jämlik vård i hela landet</i>	20
Anf. 50 DAN HOVSKÄR (KD)	20
Anf. 51 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	20
Anf. 52 DAN HOVSKÄR (KD)	20
Anf. 53 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	20
<i>Gängvåldet</i>	20
Anf. 54 MAURICIO ROJAS (L)	20
Anf. 55 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	20
Anf. 56 MAURICIO ROJAS (L)	20
Anf. 57 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	21
<i>Järnvägen och prioriteringarna i den nationella planen</i>	21
Anf. 58 CARINA ÖDEBRINK (S)	21
Anf. 59 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	21
<i>Brottsoffer och preskription</i>	21
Anf. 60 ANGELICA LUNDBERG (SD)	21
Anf. 61 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	21
<i>Israeliskt gripande av svensk medborgare</i>	21
Anf. 62 HÅKAN SVENNELING (V)	21
Anf. 63 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	22
<i>Nya Ostkustbanan</i>	22
Anf. 64 ANNE-LI SJÖLUND (C)	22
Anf. 65 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	22
<i>Återinförande av den humanitära grunden</i>	22
Anf. 66 ANNIKA HIRVONEN (MP)	22
Anf. 67 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	22
<i>Höjda skatter på boende</i>	23
Anf. 68 DAVID JOSEFSSON (M)	23
Anf. 69 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	23
<i>Statliga vägar i den nationella planen</i>	23
Anf. 70 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	23
Anf. 71 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	23
<i>En bostadskommission</i>	23
Anf. 72 LEIF NYSMED (S)	23
Anf. 73 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	23
<i>Den småskaliga vattenkraften</i>	24

Anf. 74 BJÖRN TIDLAND (SD)	24
Anf. 75 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	24
<i>Reglering av nätläkarbranschen</i>	24
Anf. 76 ISABELL MIXTER (V)	24
Anf. 77 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	24
<i>Hat och hot i sociala medier</i>	24
Anf. 78 ANNA LASSES (C)	24
Anf. 79 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	24
<i>Utlämning till Internationella brottmålsdomstolen</i>	25
Anf. 80 LORENA DELGADO VARAS (-)	25
Anf. 81 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	25
<i>Straffavgift för brottsmisstänkt som uteblir</i>	25
Anf. 82 ELLEN JUNTTI (M)	25
Anf. 83 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	25
<i>Marknadshyror och ungas boendesituation</i>	25
Anf. 84 DENIS BEGIC (S)	25
Anf. 85 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	26
<i>En jämlik diabetesvård</i>	26
Anf. 86 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)	26
Anf. 87 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	26
<i>Skolgången på fängelsernas undomsavdelningar</i>	26
Anf. 88 LUDVIG CEIMERTZ (M)	26
Anf. 89 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	26
<i>Domstolars praxis för utdömande av straff</i>	27
Anf. 90 MARTIN WESTMONT (SD)	27
Anf. 91 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	27
<i>Lokal dialog om gatubelysning på landsbygden</i>	27
Anf. 92 MARIE NICHOLSON (M)	27
Anf. 93 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	27
<i>Uppsägning av avtal med Iran</i>	27
Anf. 94 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	27
Anf. 95 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	27
<i>Ansvarsutkrävande för Rysslands aggression mot Ukraina</i>	28
Anf. 96 MAGDALENA THURESSON (M)	28
Anf. 97 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
<i>Ny rutin för förebyggande av hjärt-kärlsjukdomar</i>	28
Anf. 98 MALIN HÖGLUND (M)	28
Anf. 99 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	28
<i>Ungdomsfängelser</i>	28
Anf. 100 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	28
Anf. 101 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	28
<i>Nationell samordning av ANDTS-arbetet</i>	29
Anf. 102 CECILIA GUSTAFSSON (M)	29
Anf. 103 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	29
SoU33 Slopat matkrav för serveringstillstånd	29
§ 9 (forts. från § 6) Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående (forts. SoU25)	29
Anf. 104 NILS SEYE LARSEN (MP)	29
Anf. 105 DAN HOVSKÄR (KD)	30

Anf. 106 MALIN DANIELSSON (L).....	31
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	32
§ 10 En lag om socialdataregister	32
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU27.....	32
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	33
§ 11 En europeisk gemensam åtkomstpunkt för finansiell och hållbarhetsrelaterad information	33
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU44	33
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	33
§ 12 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025.....	33
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU46	33
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	33
§ 13 Effektiv och säker byggprocess (prop. 2025/26:172).....	33
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU24	33
Anf. 107 LEIF NYSMED (S).....	33
Anf. 108 DAVID JOSEFSSON (M).....	34
Anf. 109 LARRY SÖDER (KD)	35
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	35
§ 14 Bordläggning	35
§ 15 Anmälan om interpellationer	36
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	36
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	36
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.09.....	37